

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

1997

Julkaistu Helsingissä 23 päivänä heinäkuuta 1997

N:o 689—704

SISÄLLYS

N:o		Sivu
689	Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa	2207
690	Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta	2228
691	Laki rikoslain voimaannpanemisesta annetun asetuksen muuttamisesta	2237
692	Laki esitutkintalain muuttamisesta	2238
693	Laki pakkokeinolain muuttamisesta	2241
694	Laki sotilaskurinpitolain 24 §:n muuttamisesta	2244
695	Laki sotilasoikeudenkäyntilain 4 §:n muuttamisesta	2245
696	Laki ulosottolain 3 luvun 23 §:n muuttamisesta	2246
697	Laki valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista annetun lain 16 §:n muuttamisesta ..	2247
698	Laki rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 6 ja 8 §:n muuttamisesta	2248
699	Laki rikesakkolain 8 §:n muuttamisesta	2249
700	Laki työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 24 §:n muuttamisesta	2250
701	Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 17 §:n muuttamisesta	2251
702	Maa- ja metsätalousministeriön ilmoitus eräistä päätöksistä	2252
703	Maa- ja metsätalousministeriön ilmoitus eräistä päätöksistä	2253
704	Maa- ja metsätalousministeriön ilmoitus eräistä ministeriön päätöksistä	2254

N:o 689

Laki

oikeudenkäynnistä rikosasioissa

Annettu Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Virallisen syyttäjän syyteoikeudesta

Syyteoikeudesta

2 §

Yleissäännös

Virallisen syyttäjän tehtävänä on nostaa rikoksesta syyte ja ajaa sitä.

Jos syytteen nostamiselle on säädetty erityisiä ehtoja, kuten asianomistajan syyttämispyyntö taikka viranomaisen määräys tai suostumus, noudatetaan niitä.

1 §

Rikosasiaa ei oteta tuomioistuimessa tutkittavaksi, ellei syytettä rikoksesta ole nostanut se, jolla on siihen lain mukaan oikeus.

Tuomioistuimella on kuitenkin oikeus tuomita omasta aloitteestaan rangaistus oikeudenkäyntiä koskevasta rikkomuksesta.

3 §

Jos asianomistaja on esittänyt syyttämispyyntö rikoksesta, josta virallinen syyttäjä

HE 82/1995
LaVM 9/1997
EV 98/1997

ei saa nostaa syytettä ilman asianomistajan pyyntöä, ja useampia on epäiltyinä osallisuudesta rikokseen, syyttäjä saa nostaa syytteen niitakin epäiltyjä vastaan, joita pyyntö ei koske.

Jos huoltaja, holhooja tai muu laillinen edustaja on tehnyt vajaavaltaista vastaan 1 momentissa tarkoitetun rikoksen, syyttäjä saa nostaa syytteen, vaikka syyttämispyyntöä ei olisikaan esitetty.

4 §

Jos vajaavaltaista vastaan tehdään rikos, josta virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä ilman asianomistajan syyttämispyyntöä, oikeus pyynnön tekemiseen on vajaavaltaisen holhoojalla tai muulla laillisella edustajalla. Alaikäisen henkilöön kohdistuneen rikoksen johdosta mainittu oikeus on kuitenkin vajaavaltaisen huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla.

Oikeus tehdä syyttämispyyntö on vajaavaltaisella yksin, jos rikos on kohdistunut omaisuuteen, jota hän saa vallita, tai jos se koskee oikeustointa, jonka tekemiseen hänellä on kelpoisuus. Mainittu oikeus on vajaavaltaisella yksin myös silloin, kun rikos on kohdistunut vajaavaltaiseen henkilöön, joka on täyttänyt 18 vuotta ja kykenee ilmeisesti ymmärtämään asian merkityksen.

Jos alaikäinen on täyttänyt 15 vuotta, hänellä on huoltajan tai muun laillisen edustajan ohella oikeus itsenäisesti tehdä syyttämispyyntö hänen henkilöönsä kohdistuneen rikoksen johdosta.

5 §

Asianomistajan on tehtävä syyttämispyyntö sen paikkakunnan viralliselle syyttäjälle tai poliisille, jonka toimialueella syyte rikoksesta saadaan nostaa. Jos pyyntö tehdään muulle syyttäjälle tai poliisille, tulee tämän viipymättä toimittaa se toimivaltaiselle viranomaiselle.

6 §

Virallisen syyttäjän on nostettava syyte, kun on olemassa todennäköisiä syitä rikoksesta epäillyn syyllisyyden tueksi.

7 §

Virallinen syyttäjä saa jättää syytteen nostamatta:

- 1) milloin rikoksesta ei ole odotettavissa

ankarampaa rangaistusta kuin sakko ja sitä on sen haitallisuus tai siitä ilmenevä tekijän syyllisyys huomioon ottaen kokonaisuutena arvostellen pidettävä vähäisenä; sekä

2) rikoksesta, jonka joku on tehnyt alle 18-vuotiaana, milloin siitä ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta ja sen katsotaan johtuneen pikemmin ymmärtämättömyydestä tai harkitsemattomuudesta kuin piittaamattomuudesta lain kieltoja ja käskyjä kohtaan.

8 §

Jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu muuta vaadi, virallinen syyttäjä saa sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, jättää syytteen nostamatta, milloin:

1) oikeudenkäyntiä ja rangaistusta on pidettävä kohtuuttomina tai tarkoituksettomina ottaen huomioon tekijän ja asianomistajan välillä saavutettu sovinto tai muu tekijän toiminta rikoksensa vaikutusten estämiseksi tai poistamiseksi, hänen henkilökohtaiset olonsa, rikoksesta hänelle aiheutuvat muut seuraukset, sosiaali- ja terveydenhuollon toimet tai muut seikat; taikka

2) rikos ei yhteisen rangaistuksen määräämistä tai aikaisemmin tuomitun rangaistuksen huomioon ottamista koskevien säännösten johdosta olennaisesti vaikuttaisi kokonaisrangaistuksen määrään.

9 §

Päätös syyttämättä jättämisestä on tehtävä ja annettava tiedoksi syyttämättä jätetylle ja asianomistajalle niin hyvissä ajoin, että asianomistajalle jää riittävästi aikaa 14 §:ssä tarkoitetun syytteen valmisteluun ja nostamiseen. Tiedoksianto on toimitettava postitse tai noudattaen mitä oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa säädetään.

Syyttäjä voi harkitessaan sen tarpeelliseksi antaa syyttämättä jätetylle suullisen huomautuksen.

10 §

Jos virallinen syyttäjä on 7 tai 8 §:n nojalla päättänyt jättää syytteen nostamatta, syyttäjän on syyttämättä jätetyn vaatimuksesta saatettava syyllisyyttä koskeva ratkaisunsa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Vaatimus on toimitettava syyttäjälle kirjallisesti 30 päivän

kuluessa siitä päivästä, jona 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu tiedoksianto tapahtui.

Kun syyttäjän ratkaisu jättää syyte ajamatta on saatettu tuomioistuimen käsiteltäväksi, syyttämättä jätetylle on viivytyksettä annettava tieto käsittelyn ajasta ja paikasta sekä siitä, että asia voidaan ratkaista hänen poisolostaan huolimatta. Asian käsittelyssä noudatetaan muutoin soveltuvin osin rikosasiain oikeudenkäynnistä voimassa olevia säännöksiä.

11 §

Jos virallinen syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta, hän saa peruuttaa päätöksensä vain, jos asiassa ilmenneen uuden selvityksen mukaan päätös on perustunut olennaisesti puutteellisiin tai virheellisiin tietoihin.

Ylemmällä syyttäjällä on oikeus ottaa asia uudelleen ratkaistavaksi siten kuin siitä erikseen säädetään.

12 §

Jos syytteen nostamisen jälkeen ilmenee seikka, jonka perusteella virallisella syyttäjällä olisi ollut oikeus jättää syyte 7 tai 8 §:n nojalla nostamatta, hän voi peruuttaa syytteesä. Syytteen peruuttamisesta on ilmoitettava siten kuin 9 §:n 1 momentissa säädetään.

Syyttäjä ei kuitenkaan voi peruuttaa syytettään, jos rikosasian vastaaja sitä vastustaa tai jos asiassa on jo annettu tuomio.

13 §

Virallinen syyttäjä saa hakea muutosta myös rikosasian vastaajan eduksi tai muuttaa vastaajan vahingoksi tekemänsä muutoksen hakemuksen vastaajan eduksi.

Asianomistajan syyteoikeudesta

14 §

Asianomistaja saa itse nostaa syytteen rikoksesta vain, jos virallinen syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta. Asianomistajan oikeudesta nostaa syyte virkarikoksesta säädetään hallitusmuodon 93 §:n 2 momentissa.

Se, jota vastaan on tehty syyttämispyyntö tai jota on syytetty rikoksesta, voi aina kuitenkin ilman 1 momentissa tarkoitettua syyt-

täjän päätöstä nostaa syytteen väärästä ja todistamattomasta ilmiannosta.

Asianomistajalla on oikeus yhtyä virallisen syyttäjän tai toisen asianomistajan nostamaan syytteeseen ja vedota uuteen seikkaan syytteen tueksi. Asianomistaja voi hakea muutosta asiassa annettuun ratkaisuun siitä riippumatta, onko hän käyttänyt asiassa puhevaltaa.

15 §

Asianomistajalla on oikeus ottaa ajaakseen syyte, jonka virallinen syyttäjä tai toinen asianomistaja on peruuttanut.

Jos asianomistaja ottaa syytteen ajaakseen, hänen on ilmoitettava tästä tuomioistuimelle kirjallisesti 30 päivän kuluessa siitä, kun hän sai tiedon syytteen peruuttamisesta.

Jos asianomistaja ei ota syytettä ajaakseen, hän menettää syyteoikeutensa. Syyte on tällöin rikosasian vastaajan vaatimuksesta hyödyttävä tuomiolla.

16 §

Jos asianomistaja peruuttaa syyttämispyyntönsä, hänellä ei sen jälkeen ole oikeutta esittää rikoksen johdosta syyttämispyyntöä. Jos asianomistaja peruuttaa syytteesä taikka luopuu syytteen nostamisesta tai ajamisesta, hän menettää syyteoikeutensa.

Jos virallinen syyttäjä ei saa nostaa rikoksesta syytettä ilman asianomistajan syyttämispyyntöä ja jos asianomistaja on peruuttanut pyynnön ennen kuin syyttäjä on nostanut syytteen, syyttäjäkään ei saa nostaa rikoksesta syytettä. Pyyntöjen peruuttaminen ei estä syyttäjää nostamasta syytettä, ellei peruutus koske kaikkia rikokseen osallisia.

17 §

Jos joku on rikoksen johdosta saanut surmansa, hänen leskellään ja lapsillaan on oikeus käyttää asianomistajan syyteoikeutta. Mikäli surmansa saaneella ei ole leskeä eikä lapsia, on hänen vanhemmillaan ja sisarusillaan oikeus käyttää syyteoikeutta. Surmansa saaneen vanhemmilla ja sisaruksilla on oikeus käyttää syyteoikeutta myös siinä tapauksessa, että joku tai jotkut niistä, joilla on ensisijainen oikeus käyttää asianomistajan syyteoikeutta, on epäiltynä kyseisestä rikoksesta.

Milloin asianomistaja on muusta syystä kuollut, 1 momentissa mainituilla omaisilla

on sama oikeus esittää rikoksen johdosta syyttämispyyntö sekä nostaa syyte ja ajaa sitä kuin asianomistajalla olisi ollut, paitsi jos asianomistaja on tahtonut, ettei syyttämispyyntöä esitetä eikä syytettä nosteta.

2 luku

Asianomistajan avustamisesta

1 §

Tuomioistuim voi määrätä asianomistajalle oikeudenkäyntiavustajan esitutkintaa ja, silloin kun asianomistaja esiintyy oikeudenkäynnissä virallisen syyttäjän ajamassa asiassa asianosaisena, oikeudenkäyntiä varten:

1) rikoslain 20 luvussa tarkoitetussa siveellisyyserikosta koskevassa asiassa, jollei sitä erityisestä syystä pidetä tarpeettomana; sekä

2) rikoslain 21 luvun 1—6 §:ssä tarkoitettussa rikosasiassa, jos sitä asianomistajan ja rikoksesta epäillyn välinen suhde huomioon ottaen on pidettävä perusteltuna.

2 §

Asianomistajan oikeudenkäyntiavustajaksi on 1 §:n nojalla määrättävä asianajaja. Jos sopivaa asianajajaa ei ole tiedossa tai jos siihen on muu erityinen syy, oikeudenkäyntiavustajaksi voidaan määrätä myös muu oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut henkilö, joka lain mukaan saa olla toisen asiamiehenä. Oikeudenkäyntiavustajaksi määrättävälle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi tehtävään määräämisestä.

3 §

Sellaiselle 1 §:ssä tarkoitetun rikoksen asianomistajalle, joka ei esiinny oikeudenkäynnissä asianosaisena ja jota kuullaan henkilökohtaisesti asian selvittämiseksi sekä jonka voidaan katsoa tarvitsevan tukea esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä, voidaan 1 §:ssä mainituin edellytyksin määrätä tehtävän hoitamiseen riittävän pätevyyden omaava tukihenkilö.

4 §

Oikeudenkäyntiavustajan saamista koskevan pyynnön käsittelystä ja avustajan tehtävästään vapauttamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 4 ja 14 §:ssä säädetään.

5 §

Asianomistajan oikeudenkäyntiavustaja ei saa ilman tuomioistuimen lupaa panna toista sijaansa.

6 §

Asianomistajan oikeudenkäyntiavustaja on velvollinen huolellisesti hyvää asianajotapaa noudattaen valvomaan asianomistajan etua ja oikeutta sekä siinä tarkoituksessa edistämään asian selvittämistä.

7 §

Asianomistajan oikeudenkäyntiavustajan tulee niin pian kuin mahdollista neuvotella asianomistajan kanssa ja ryhtyä valmistelemaan hänen avustamistaan sekä ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, joita asianomistajan oikeuden valvominen vaatii. Hänen on avustettava asianomistajaa myös haettaessa muustosta ylemmässä tuomioistuimessa.

8 §

Asianomistajan avustajasta on lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäyntiasiamiehestä ja -avustajasta säädetään oikeudenkäymiskaaren 15 luvussa ja maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetussa laissa.

9 §

Tukihenkilön tehtävä on olla esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä asianomistajan henkilökohtaisena tukena ja auttaa häntä asian käsittelemiseen liittyvissä kysymyksissä.

10 §

Asianomistajan oikeudenkäyntiavustajalle ja tukihenkilölle maksetaan valtion varoista palkkio ja korvaus noudattaen soveltuvin osin, mitä maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 15 §:ssä ja 16 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään. Silloin kun asianomistajalle on määrätty oikeudenkäyntiavustaja, korvaus asianomistajan nimeämälle todistajalle maksetaan valtion varoista siten kuin maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 8 §:ssä säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten korvaamisesta valtiolle on soveltuvin osin voimassa, mitä maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 21 §:ssä säädetään.

Tässä pykälässä tarkoitettuihin päätöksiin

haetaan muutosta noudattaen soveltuvien osin, mitä maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 23, 24 ja 27 §:ssä säädetään.

3 luku

Yksityisoikeudellisesta vaatimuksesta

1 §

Syyteasian yhteydessä voidaan ajaa syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuvaa yksityisoikeudellista vaatimusta. Jos sellaista vaatimusta ajetaan erikseen, noudatetaan, mitä oikeudenkäynnistä riita-asioissa säädetään.

2 §

Jos syyte ja syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus ovat erikseen vireillä samassa tuomioistuimessa, tuomioistuin voi määrätä yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsiteltäväksi yhdessä syyteasian kanssa.

Jos syyteasia on vireillä toisessa tuomioistuimessa, tuomioistuin voi siirtää rikoksesta johtuvan yksityisoikeudellista vaatimusta koskevan asian käsiteltäväksi syyteasian yhteydessä, jos siirtoon on erityistä syytä.

3 §

Jos yksityisoikeudellinen vaatimus on esitetty syyteasian yhteydessä, tuomioistuin voi määrätä, että vaatimus käsitellään erikseen riita-asiaain oikeudenkäynnistä säädettyssä järjestyksessä.

4 §

Asiain yhdistämistä tai erottamista koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

5 §

Rikosasian vastaaja tai muu, jota vastaan on esitetty yksityisoikeudellisia vaatimuksia, voi nostaa kolmatta vastaan kanteen syyteasian yhteydessä siten kuin kanteen nostamisesta riita-asioissa säädetään oikeudenkäymiskaaren 18 luvun 5 §:n 1 momentissa.

Kolmas henkilö voi nostaa toista tai monempia asianosaisia vastaan kanteen syyteasian yhteydessä siten kuin oikeudenkäymiskaaren 18 luvun 5 §:n 2 momentissa säädetään.

6 §

Jos syyte jätetään tutkimatta tai peruutetaan taikka asianomistajan todetaan menettäneen syyteoikeutensa, tuomioistuin voi asianosaisen vaatimuksesta määrätä, että yksityisoikeudellista vaatimusta koskevan asian käsittelyä jatketaan riita-asiaain oikeudenkäynnistä säädettyssä järjestyksessä.

Jos sellaista vaatimusta ei esitetä, asia jätetään sillensä.

7 §

Jos kantaja peruuttaa yksityisoikeudellisen vaatimuksensa sen jälkeen, kun vastaaja on vastannut siihen, asia on vastaajan vaatimuksesta kuitenkin ratkaistava.

8 §

Jos syyte hylätään, yksityisoikeudellinen vaatimus voidaan kuitenkin tutkia tai vaatimuksen käsittelyä voidaan jatkaa riita-asiaain oikeudenkäynnistä säädettyssä järjestyksessä.

9 §

Asianomistajan pyynnöstä virallisen syyttäjän on vireille panemansa syyteasian yhteydessä ajettava rikokseen perustuvaa asianomistajan yksityisoikeudellista vaatimusta rikosasian vastaajaa vastaan, jos se voi tapahtua ilman olennaista haittaa eikä vaatimus ole ilmeisen perusteeton. Jos syyttäjä ei ota ajaakseen asianomistajan yksityisoikeudellista vaatimusta, hänen on ilmoitettava siitä asianomistajalle noudattaen, mitä 1 luvun 9 §:n 1 momentissa säädetään.

Asianomistajan on esitettävä pyyntö esituskinnassa tai syyttäjälle. Samalla hänen on ilmoitettava seikat, joihin vaatimus perustuu.

Hakiessaan muutosta syytteeseen annettuun ratkaisuun syyttäjän on 1 momentissa säädettyin edellytyksin haettava muutosta myös asianomistajan korvausvaatimukseen annettuun ratkaisuun, jos se on riippunut syyteasian ratkaisusta.

10 §

Jos asianomistaja tai joku muu, jolla on siihen oikeus, on esituskinnassa tai muutoin syyttäjälle ilmoittanut haluavansa itse esittää haastehakemuksessa tarkoitettua rikoksesta johtuvan yksityisoikeudellisen vaatimuksensa tai jos syyttäjä on ilmoittanut, että hän ei asianomistajan pyynnöstä huolimatta aja asianomistajan vaatimusta, asianomistajalle ja

muulle pykälässä tarkoitettulle henkilölle on varattava tilaisuus määrääjassa toimittaa tuomioistuimeen vaatimuksensa ja sen perusteet kirjallisena uhalla, että vaatimus voidaan muuten jättää tutkimatta rikosasian yhteydessä.

Jollei oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 5 ja 6 §:stä muuta johdu, 1 momentissa tarkoitettu kirjallinen vaatimus voidaan tutkia rikosasian yhteydessä vaatimuksen tekijän poissaolosta huolimatta.

11 §

Sen jälkeen kun syyte on nostettu, vastaa- jaa vastaan voidaan ilman haastetta esittää rikokseen perustuva yksityisoikeudellinen vaatimus, jos tuomioistuin esittävän selvityksen ja muiden seikkojen perusteella katsoo sen käyvän haitatta päinsä.

4 luku

Laillisesta tuomioistuimesta

1 §

Syyte rikoksesta tutkitaan sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä rikos on tehty. Rikos katsotaan tehdyksi sekä siellä, missä rikollinen teko suoritettiin, että siellä, missä rikoksen seuraus ilmeni, tai jos rikos jäi yritykseksi, missä täytetyn rikoksen seuraus olisi ilmennyt. Jos rikos on tehty useilla, eri tuomiopiireihin kuuluvilla paikkakunnilla, on kunkin paikkakunnan tuomioistuin toimivaltainen.

Jos syytettä nostettaessa ei varmuudella tiedetä, missä rikos on tehty, voidaan syyte tutkia jossakin niistä tuomioistuimista, jonka tuomiopiirissä rikos voidaan otaksua tehdyksi tai jonka tuomiopiirissä syytettävä tavanaan.

Syyte rikoksesta voidaan tutkia myös siinä tuomioistuimessa, jonka tuomiopiirissä syytettävä asuu tai vakinaisesti oleskelee, jos asian käsittely siinä katsotaan esitettävään selvitykseen, oikeudenkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin sekä muihin seikkoihin nähden soveliaaksi.

2 §

Syyte Suomen ulkopuolella tehdystä rikoksesta tutkitaan, jollei muualla laissa toisin säädetä, syytettävän asuin-, oleskelu- tai ta- paamispaikkakunnan tuomioistuimessa.

3 §

Jos joku on tehnyt useita rikoksia, saadaan syyte kaikista rikoksista tutkia siinä tuomioistuimessa, joka on toimivaltainen käsittelemään jotakin rikosta koskevan syytteen, jos sillä voidaan nopeuttaa tai helpottaa yhteisen rangaistuksen tuomitsemista ja asian käsittely siinä katsotaan esitettävään selvitykseen, oikeudenkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin sekä muihin seikkoihin nähden soveliaaksi.

4 §

Syyte rikokseen osallisia vastaan saadaan tutkia siinä tuomioistuimessa, joka on jonkun osallisen osalta toimivaltainen. Jos asia on ollut aikaisemmin vireillä jotakuta osallista vastaan, saadaan samassa tuomioistuimessa syyttää myös muita osallisia.

Milloin jotakuta rikokseen osallista syytetään jonkin muun tuomiopiirin alueella tehdystä eri rikoksesta, saadaan syytteet kaikista rikoksista tutkia tuomioistuimessa, joka on toimivaltainen käsittelemään syytteen jostakin noista rikoksista, jos kaikkien syytteiden käsitteleminen siinä katsotaan esitettävään selvitykseen, oikeudenkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin sekä muihin seikkoihin nähden soveliaaksi.

5 §

Eri vastaajien eri rikoksia koskevat syytteet saadaan kaikki tutkia siinä tuomioistuimessa, joka on toimivaltainen käsittelemään jotakin rikosta koskevan syytteen, jos rikoksilla on yhteyttä keskenään ja kaikkien syytteiden käsitteleminen siinä katsotaan esitettävään selvitykseen, oikeudenkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin sekä muihin seikkoihin nähden soveliaaksi. Jos asia on ollut aikaisemmin vireillä jotakuta vastaajaa vastaan, saadaan samassa tuomioistuimessa ajaa syytettä myös muita vastaajia vastaan.

6 §

Silloin kun tuomioistuimessa on vireillä rikosasia, jonka yhteydessä nostetaan syyte väärästä ja todistamattomasta ilmiannosta, tuomioistuin voi tutkia myös viimeksi mainitun syytteen.

7 §

Tuomioistuin pysyy toimivaltaisena, vaikk-

ka toimivallan perustaneissa olosuhteissa tapahtuu muutos sen jälkeen, kun rikosasia on tullut vireille.

8 §

Tuomioistuin, jossa on vireillä virallisen syyttäjän tekemä rangaistusvaatimus, saa syyttäjän esityksestä erityisten syiden niin vaatiessa siirtää asian toiseen, toimivaltaiseen tuomioistuimeen. Siirtävän tuomioistuimen asiaan liittyvät päätökset ja muut toimenpiteet ovat voimassa, kunnes se tuomioistuin, johon asia on siirretty, toisin määrää. Asiaa ei kuitenkaan saa siirtää takaisin, jolleivät uudet erityiset syyt sitä vaadi.

Päätökseen, jolla asia on siirretty tai siirtoesitys hylätty, ei saa hakea muutosta.

9 §

Milloin muutoksenhaku rikosasiassa on vireillä hovioikeudessa, saa hovioikeus erityisten syiden niin vaatiessa siirtää asian toiseen hovioikeuteen, jossa samaa henkilöä koskeva rikosasia on vireillä.

Päätökseen, jolla asia on siirretty tai siirtoesitys hylätty, ei saa hakea muutosta.

10 §

Ylempi tuomioistuin saa, katsoessaan että sen tutkittavaksi saatettu rikosasia olisi käsiteltävä uudelleen alemmassa tuomioistuimessa, 3 §:ssä säädetyin edellytyksin siirtää asian sellaiseenkin alempaan tuomioistuimeen, joka ei ole sitä aikaisemmin käsitellyt, jos sen tuomiopiirissä on tehty jokin niistä rikoksista, joista asiassa on kysymys, taikka jos tuossa tuomioistuimessa on vireillä toinen samaa henkilöä koskeva rikosasia. Asiaa ei kuitenkaan saa siirtää, jos siirtämiseen on 11 §:ssä tarkoitettu este.

11 §

Jos syyte jonkun vastaajan tai jonkin rikoksen osalta on, sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään, käsiteltävä välittömästi ylemmässä tuomioistuimessa tai muussa kuin 1 ja 2 §:ssä tarkoitettussa kärjäoikeudessa, ei toinen tuomioistuin saa 3—5 §:n nojalla ottaa tuota syytettä tutkittavakseen.

12 §

Mitä 1—11 §:ssä säädetään syytteestä, koskee myös muita rikokseen perustuvia julkisoikeudellisia vaatimuksia.

13 §

Jos joku tuomioistuin tai muun viranomaisen edessä tai viranomaiselle annetussa kirjoituksessa herjaa tai solvaa virkamiestä hänen virassaan, asia on käsiteltävä siinä tuomioistuimessa, joka on toimivaltainen tutkimaan sanotun virkamiehen virkarikosta koskevan asian. Jos loukkaus kohdistuu virkamieheen, jonka tekemiä virkarikoksia alioikeus tai hovioikeus ei voi tutkia, asia on käsiteltävä siinä hovioikeudessa, jonka tuomiopiirissä loukkaus on tapahtunut.

14 §

Jos ylempi tuomioistuin havaitsee, että alempi tuomioistuin ei ole toimivaltainen tuomioistuin tutkimaan siinä vireille pantua rikosasiaa, tai vahvistaa alemman tuomioistuimen sanotun sisältöisen päätöksen, ylempään tuomioistuimeen tulee, milloin sitä on muutoksenhakemuksessa tai siihen annetussa vastauksessa pyydetty tai erittäin painavat syyt muutoin niin vaativat, siirtää asia oikeaan alempaan tuomioistuimeen, mikäli se esitetyn aineiston perusteella on mahdollista.

Milloin asia on pantu vireille eri tuomioistuimissa ja lainvoiman saaneilla päätöksillä on katsottu, ettei mikään niistä ole oikea tuomioistuin rikosasiaa tutkimaan, korkeimman oikeuden on, jos jokin näistä tuomioistumista havaitaan oikeaksi, hakemuksesta poistettava virheellinen päätös ja osoitettava asia asianomaisessa tuomioistuimessa edelleen käsiteltäväksi.

5 luku

Syytteen vireillepanosta

Haastehakemus

1 §

Syyttäjä nostaa syytteen toimittamalla kirjallisen haastehakemuksen kärjäoikeuden kansliaan. Tuomioistuin voi määrätä siinä laajuudessa kuin se katsoo aiheelliseksi, että syyttäjä saa nostaa syytteen antamalla haasteen itse.

Rikosasia tulee vireille, kun haastehakemus saapuu kansliaan tai, jos syyttäjä antaa haasteen, kun haaste annetaan tiedoksi.

2 §

Syyte voidaan nostaa ilman haastetta rikoksista, joista tuomioistuimella on oikeus tuomita rangaistus omasta aloitteestaan.

3 §

Haastehakemuksessa on ilmoitettava:

- 1) vastaaja;
- 2) asianomistaja;
- 3) syytteenalainen teko, sen tekoaika ja -paikka ja muut tiedot, jotka tarvitaan teon kuvailemiseksi;
- 4) rikos, johon syyttäjä katsoo vastaajan syyllistyneen;
- 5) vaatimus ja lainkohdat, joihin se perustuu;
- 6) asianomistajan vaatimukset, joita syyttäjä 3 luvun 9 §:n nojalla ajaa;
- 7) todisteet, jotka syyttäjä aikoo esittää, sekä mitä hän kullakin todisteella aikoo näyttää toteen;
- 8) syytteen nostamisen edellytyksenä oleva pyyntö taikka sitä koskeva määräys tai suostumus; sekä
- 9) seikat, joihin tuomioistuimen toimivalta perustuu, jollei toimivalta muutoin ilmene haastehakemuksesta.

Haastehakemuksessa on lisäksi ilmoitettava tuomioistuimen ja asianosaisten nimet sekä heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä taikka avustajansa yhteystiedot. Tuomioistuimelle on myös soveltuvalla tavalla ilmoitettava asianosaisen sekä todistajan tai muun kuultavan yhteystiedot.

Haastehakemuksessa on ilmoitettava vapaudenmenetysaika, jos vastaaja on ollut yli vuorokauden vapautensa menettäneenä, sekä, onko olemassa 13 §:n 1 momentissa tarkoitettu syy pääkäsittelyn pitämiselle kahden viikon kuluessa syytteen vireilletulosta.

Syyttäjän on allekirjoitettava haastehakemus.

4 §

Syyttäjän on toimitettava tuomioistuimelle esitutkintapöytäkirja sekä kirjalliset todisteet, todisteena käytettävät esineet ja muut asian käsittelemistä varten tarpeelliset asiakirjat haastehakemuksen yhteydessä tai viipymättä syytteen nostamisen jälkeen.

Haastehakemuksen täydentäminen

5 §

Jos haastehakemus on puutteellinen, syyttäjä on kehotettava määräajassa korjaamaan puute. Syyttäjälle on samalla ilmoitettava, millä tavalla hakemus on puutteellinen.

Tuomioistuin voi erityisestä syystä pidentää 1 momentissa tarkoitettua määräaika.

Asian jättäminen tutkimatta haastetta antamatta

6 §

Tuomioistuimen on heti jätettävä asia tutkimatta, jollei syyttäjä noudata hänelle annettua kehotusta täydentää haastehakemusta ja jos hakemus on niin puutteellinen, ettei se kelpaa oikeudenkäynnin perustaksi, taikka jos tuomioistuin ei muusta syystä voi ottaa asiaa tutkittavaksi.

Esitutinnan täydentäminen

7 §

Jos esitutkinnassa on puute, jonka johdosta pääkäsittelyä ei voitaisi toimittaa yhtäjaksoisesti, tuomioistuimen on ilmoitettava puutteesta syyttäjälle ja kehotettava häntä huolehtimaan määräajassa esitutinnan täydentämisestä.

Tuomioistuimen antama haaste ja asian muu valmistelu

8 §

Jollei asiaa 6 §:ssä säädetyllä tavalla heti jätetä tutkimatta, tuomioistuimen on viipymättä annettava haaste.

Haaste, haastehakemus sekä 3 luvun 10 §:ssä tarkoitettu vaatimus on annettava tiedoksi vastaajalle siten kuin tiedoksiannosta oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa säädetään.

Haastaminen voidaan erityisestä syystä toimittaa myös niin, että vastaajalle annetaan tiedoksi ainoastaan haaste ja ilmoitetaan sen perusteena olevasta haastehakemuksesta 3 §:n 1 momentin 3—5 kohdassa tarkoitetut seikat. Haastehakemus ja 3 luvun 10 §:ssä tarkoitettu vaatimus on tällöin viipymättä lähetettävä vastaajalle postitse niin hyvissä ajoin, että hänellä on riittävästi aikaa valmistella puolustustaan ennen asian käsittelyä oikeudessa.

9 §

Haasteessa vastaajaa kehoitetaan vastaamaan häntä vastaan esitettyihin vaatimuksiin kirjallisesti tuomioistuimen määräämässä ajassa tai suullisesti istunnossa. Haasteessa vastaajaa kehoitetaan:

- 1) ilmoittamaan kantansa häntä vastaan esitettyihin vaatimuksiin;

2) ilmoittamaan kantansa perustelut, jos hän kiistää syytteen tai muut vaatimukset;

3) ilmoittamaan todisteet, jotka hän aikoo esittää, ja mitä hän kullakin todisteella aikoo näyttää toteen, jollei vastaajan tunnustuksen tai muiden seikkojen perusteella voida olettaa, ettei todistelua tarvita; ja

4) toimittamaan tuomioistuimelle ne kirjalliset todisteet, joihin hän vetoaa.

Kehotusta antaessaan tuomioistuin voi määrätä, mistä kysymyksistä vastaajan on lausuttava.

Vaatimuksiin vastatessaan vastaajan on lisäksi soveltuvalle tavalla ilmoitettava tuomioistuimelle niiden todistajien yhteystiedot, joita hän aikoo kuulustuttaa.

Tuomioistuin voi erityisestä syystä sallia, että vastaus, joka on kehoitettu toimittamaan kirjallisena, saadaan antaa suullisesti tuomioistuimen kansliassa tai istuntopaikalla.

10 §

Asiassa on toimitettava suullinen valmistelu, jos pääkäsittelyn keskittämisen turvaaminen sitä erityisestä syystä edellyttää.

Tuomioistuin voi kehottaa asianosaista toimittamaan ennen suullisen valmistelun istuntoa tai istuntojen välisenä aikana tuomioistuimeen kirjallisen lausuman, jos tuomioistuin katsoo sen aiheelliseksi. Tällöin tuomioistuimen on määrättävä, mistä kysymyksistä asianosaisen on lausuttava.

Suullisen valmistelun istunnossa asianosainen ei saa lukea eikä antaa tuomioistuimelle kirjallista lausumaa taikka muutoinkaan esittää asiaa kirjallisesti.

Asianosainen saa kuitenkin lukea asiakirjasta vaatimuksensa, suorat viittaukset oikeuskäytäntöön ja oikeuskirjallisuuteen sekä sellaisiin useita teknisiä ja numerotietoja sisältäviin asiakirjoihin, joita pelkästään suullisesti esitettyinä on vaikea ymmärtää. Lisäksi hän saa käyttää kirjallista muistiinpanoa muistinsa tueksi.

11 §

Tuomioistuin voi ennen pääkäsittelyä päättää asiantuntijalausunnon hankkimisesta, todistelun vastaanottamisesta, kirjallisen todisteen taikka muun käsittelyä varten tarvittavan asiakirjan esittämisestä, katselmuksen toimittamisesta tai muuhun valmistelemaan toimenpiteeseen ryhtymisestä, jos sellainen toimenpide on tarpeen sen turvaamiseksi, että todisteet ovat yhdellä kertaa saatavilla pääkäsittelyssä.

Jos asianosainen haluaa, että jokin tässä pykälässä tarkoitettusta valmistelevalle toimenpiteestä suoritetaan, hänen on tehtävä siitä esitys tuomioistuimelle.

Asian siirtäminen pääkäsittelyyn

12 §

Asia on viipymättä määrättävä pääkäsittelyyn, kun valmistelu on toimitettu.

Asia on määrättävä suoraan pääkäsittelyyn, jos kirjallisen vastauksen pyytämistä tai suullista valmistelua pidetään tarpeettomana.

13 §

Jos alle 18-vuotias vastaaja on syytteessä rikoksesta, josta syytteessä mainittujen seikkojen vallitessa tehtynä on säädetty kuutta kuukautta ankarampi vankeusrangaistus, taikka jos vastaaja on vangittuna, matkustuskiellossa tai virantoimituksesta pidätettynä, pääkäsittely on pidettävä kahden viikon kuluessa rikosasian vireilletulosta. Jos vangitsemisesta, matkustuskiellosta tai virantoimituksesta pidättämisestä on päätetty syytteen nostamisen jälkeen, määräaika lasketaan siitä, kun sellainen päätös on tehty.

Jos 7 tai 11 §:ssä tarkoitettu toimenpide, syytteiden käsitteleminen yhdessä tai muu tärkeä syy vaatii, 1 momentissa tarkoitettu määräaika voidaan määrätä kahta viikkoa pidemmäksi.

14 §

Pääkäsittely voidaan pitää myös oikeudenkäyntiä koskevan kysymyksen ja sellaisen asian osan käsittelemistä varten, joka voidaan ratkaista erikseen, vaikkei asiaa muilta osin voitaisikaan vielä käsitellä pääkäsittelyssä.

15 §

Syyttäjä ja asianomistaja, jonka vaatimusta syyttäjä ei aja, ja vastaaja sekä 2 luvun nojalla määrätty oikeudenkäyntiavustaja ja tukihenkilö on kutsuttava istuntoon.

Jos rikoksesta johtuvaa yksityisoikeudellista vaatimusta ajaa muu kuin asianomistaja tai syyttäjä taikka jos rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus kohdistetaan johonkin muuhun kuin rikoksesta syytettyyn, on hänetkin kutsuttava istuntoon.

Kutsun yhteydessä asianosaiselle on ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana ja mis-

sä istunto pidetään sekä, mikä seuraamus hänelle voi aiheutua siitä, ettei hän saavu istuntoon. Kutsun yhteydessä asianosaiselle on annettava tiedoksi vastapuolen tuomioistuimelle toimittama vastaus, kirjallinen lausuma tai todiste.

16 §

Jos asianosainen tahtoo pääkäsittelyssä esittää todisteen, jota hän ei ole aikaisemmin ilmoittanut, hänen on viipymättä ennen pääkäsittelyä saatettava se tuomioistuimen tietoon ja samalla ilmoitettava, mitä hän haluaa todisteella näyttää toteen.

Syytteen muuttaminen

17 §

Nostettua syytettä ei saa muuttaa. Syyttäjä voi kuitenkin laajentaa samaa vastaajaa koskevan syytteen käsittämään toisen teon, jos tuomioistuin esittävään selvitykseen ja muihin seikkoihin nähden katsoo sen soveliaaksi.

Syytteen muuttamisena ei pidetä sitä, että syyttäjä rajoittaa syytettään tai ilmoittaa toisen lainkohdan kuin haastehakemuksessa taikka vetoaa uuteen seikkaan syytteen tueksi.

Mitä edellä 1 ja 2 momentissa säädetään syytteestä, koskee myös asianomistajan sen käsittelyn yhteydessä esittämää rangaistusvaatimusta. Kanteen muuttamisesta asianomistajan yksin ajaman rikosasian käsittelyssä säädetään 7 luvun 23 §:ssä.

Syytteiden käsitteleminen yhdessä

18 §

Saman vastaajan tekemiä eri rikoksia tai eri vastaajien tekemää samaa rikosta koskevat syytteet käsitellään yhdessä, jollei niiden erikseen käsittelemistä pidetä soveliaampana. Sama koskee myös eri vastaajien tekemiä eri rikoksia, jos syytteiden yhteinen käsittely on eduksi asian selvittämiseksi.

Yhdessä käsiteltäviksi otetut eri syytteet saadaan myöhemmin erottaa, jos se on asian käsittelyn kannalta perusteltua.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään syytteistä, sovelletaan myös oikeushenkilöä vastaan ajettavaan rangaistusvaatimukseen.

Syyttäjän antama haaste

19 §

Jos syyttäjä saa 1 §:n nojalla antaa haasteen itse, on haasteen osalta noudatettava, mitä 3 ja 9 §:ssä säädetään.

Syyttäjä huolehtii antamansa haasteen ja siihen liitettyjen asiakirjojen sekä 15 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen asianosaisten sekä todistelutarkoituksessa kuultavien henkilöiden kutsujen tiedoksiannosta siten kuin oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa säädetään. Tiedoksiannetusta haasteesta ja kutsusta on viipymättä ilmoitettava tuomioistuimelle.

6 luku

Pääkäsittelystä

1 §

Ennen pääkäsittelyn aloittamista tuomioistuimen on selvitettävä, voidaanko asia ottaa lopullisesti käsiteltäväksi. Tarvittaessa päätetään syytteiden erottamisesta 5 luvun 18 §:n mukaisesti niin, että pääkäsittely voidaan toimittaa yhtäjaksoisesti.

2 §

Pääkäsittelyä ei saa aloittaa ja se on peruutettava sekä sille on määrättävä uusi käsitte-lypäivä, jos:

- 1) syyttäjä on jäänyt pois;
- 2) vastaaja on jäänyt pois, eikä asia ole sellainen, että se voidaan ratkaista tästä huolimatta;
- 3) avustaja, joka vastaajalle on määrätty, ei ole saapuvilla taikka saatavissa heti paikalle eikä vastaajalle saada uutta avustajaa, joka voisi heti ryhtyä häntä avustamaan;
- 4) asianomistaja, jota pitäisi kuulla henkilökohtaisesti, taikka todistaja tai asiantuntija on jäänyt pois;
- 5) asianosainen haluaa esittää uuden tärkeän seikan tai uuden todisteen, johon vastapuolen on saatava tilaisuus perehtyä; tai
- 6) asian ottamiselle lopullisesti käsiteltäväksi on muu este.

3 §

Pääkäsittely saadaan aloittaa 2 §:n 4—6 kohdassa tarkoitettua esteestä huolimatta, jos on aihetta olettaa, että käsittelyä ei tarvitse lykätä tai, jos se joudutaan lykkäämään, että asiassa ei tarvitse toimittaa 11 §:ssä

mainitusta syystä uutta pääkäsittelyä eikä lykkäämisestä aiheudu haittaa asian käsittelylle.

4 §

Pääkäsittelyn peruuttamisesta huolimatta tuomioistuin voi kuulla todistajaa, asiantuntijaa tai todistelutarkoituksessa asianomistajaa, jos voidaan olettaa, että:

- 1) todistelua ei tarvitse tai voida esittää uudelleen pääkäsittelyssä; tai
- 2) kuultavan saapumisesta pääkäsittelyyn aiheutuu todistelun merkitykseen verrattuna kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuutonta haittaa.

Otettaessa vastaan todistelua 1 momentin nojalla asiaa saadaan käsitellä myös muilta osin, jos se todistelun vastaanottamiseksi on erityisen tärkeää.

5 §

Tuomioistuimen tehtävänä on valvoa, että asian käsittelyssä noudatetaan selvyttä ja järjestystä. Tuomioistuin voi myös määrätä, että asian erillinen osa tai oikeudenkäyntiä koskeva kysymys käsitellään erikseen tai että jokin muu poikkeus tehdään 7 §:ssä säädetystä käsittelyjärjestyksestä.

Tuomioistuimen tulee myös valvoa, että asia tulee asianmukaisesti käsitellyksi eikä asiaan sekoiteta mitään siihen kuulumatonta. Tuomioistuimen tulee kysymyksin poistaa asianosaisten lausuntojen epäselvyyksiä ja puutteellisuuksia.

Rikosasian asianomistajan on pysyttävä totuudessa, kun hän ilmoittaa ne seikat, joihin hän vetoaa asiassa, lausuu käsityksensä vastapuolen esittämistä seikoista ja vastaa tehtyihin kysymyksiin.

6 §

Pääkäsittely on suullinen. Asianosainen ei saa lukea eikä antaa tuomioistuimelle kirjallista lausumaa taikka muutoinkaan esittää asiaa kirjallisesti.

Asianosainen saa kuitenkin lukea asiakirjasta vaatimuksensa sekä suorat viittaukset oikeuskäytäntöön, oikeuskirjallisuuteen sekä sellaisiin useita teknisiä ja numerotietoja sisältäviin asiakirjoihin, joita pelkästään suullisesti esitettyinä on vaikeata ymmärtää. Lisäksi hän saa käyttää kirjallista muistiinpanoa muistinsa tukemiseksi.

Jos pääkäsittely pidetään, vaikka asian-

omistaja taikka vastaaja ei ole saapuvilla, tuomioistuimen on tarpeen mukaan asiakirjoista selostettava, mitä poissaoleva asianosainen on asiassa esittänyt.

7 §

Pääkäsittelyssä on seuraavassa järjestyksessä:

- 1) syyttäjän ja asianomistajan esitettävä vaatimuksensa ja lyhyesti niiden perusteet;
- 2) vastaajan ilmoitettava lyhyesti kantansa esitettyihin vaatimuksiin;
- 3) syyttäjän ja asianomistajan tarkemmin perusteltava kantansa;
- 4) vastaajalle varattava tilaisuus lausua vastapuolen perustelujen johdosta;
- 5) kuultava asianomistajaa ja vastaajaa todistelutarkoituksessa sekä otettava vastaan muu todistelu; sekä
- 6) asianosaisten esitettävä loppulausuntonsa ja siinä tarvittaessa käsityksensä vastaajan syyllisyydestä ja rikoksen seuraamuksesta.

Kuulusteltaessa asianosaista todistelutarkoituksessa noudatetaan soveltuvien osien, mitä oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 32 ja 33 §:ssä säädetään todistajan kuulustelusta. Asianosaisten kuulustelu todistelutarkoituksessa on toimitettava ennen kuin muuta suullista todistelua otetaan vastaan siitä kysymyksestä, jota kuulustelu koskee.

8 §

Tuomioistuin voi todistelun turvaamiseksi määrätä, ettei asianomistaja, jolla ei ole asiassa vaatimuksia, saa olla saapuvilla asian käsittelyssä ennen kuin häntä kuullaan asian selvittämiseksi.

9 §

Asia on käsiteltävä pääkäsittelyssä yhtäjaksoisesti.

Jos pääkäsittelyä ei voida toimittaa yhden päivän kuluessa, istunto saadaan keskeyttää. Istuntoa on jatkettava, mikäli mahdollista perättäisinä päivinä. Jos tämä ei ole mahdollista, asiaa on käsiteltävä vähintään kolmena arkipäivänä viikossa, jollei käsittelyä 10 §:n nojalla lykätä.

Laajassa tai vaikeassa asiassa pääkäsittely voidaan keskeyttää enintään kolmeksi arkipäiväksi sen vuoksi, että asianosaiset voivat valmistautua 7 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun suullisen loppulausunnon esittämistä varten.

10 §

Aloitettu pääkäsittely voidaan lykätä vain, jos:

- 1) se on aloitettu 3 §:n nojalla;
- 2) tuomioistuimen tietoon on tullut uusi tärkeä todiste, joka voidaan ottaa vastaan vasta myöhemmin; tai
- 3) lykkääminen ennalta arvaamattoman seikan johdosta tai muusta tärkeästä syystä on välttämätöntä.

Pääkäsittelyä on jatkettava lykkäyksen jälkeen niin pian kuin mahdollista. Jos vastaaja on vangittuna, matkustuskiellossa tai virantoimituksesta pidätettynä eikä lykkäys johdu vastaajan mielentilan tutkimisesta, käsittelyä on jatkettava viimeistään 14 päivän kuluessa käsittelyn lykkäämisestä tai siitä, kun lykkäämisen jälkeen on päätetty vangitsemisesta, matkustuskiellosta tai virantoimituksesta pidättämisestä.

Kun pääkäsittely lykätään, samalla on määrättävä, milloin asian käsittelyä jatketaan, sekä ilmoitettava asianosaiselle, mikä seuraamus voi aiheutua siitä, että asianosainen ei saavu käsittelyyn. Jos pääkäsittelyä lykättäessä ei tiedetä jatkokäsittelyn ajankohtaa, tuomioistuimen on aikanaan ilmoitettava siitä asianosaisille ja kutsuttava käsittelyyn ne asianosaiset, joiden läsnäolo on tarpeen.

11 §

Asiassa on toimitettava uusi pääkäsittely, jos tuomioistuimeen sen päätösvaltaisuuden puutteellisuuden vuoksi joudutaan kesken pääkäsittelyä ottamaan uusi jäsen. Uusi pääkäsittely on toimitettava myös silloin, kun asia on yhden tai useamman kerran ollut lykättynä yhteensä yli 14 päivää.

Vaikka pääkäsittely olisi ollut lykättynä yli 14 päivää, asiassa ei kuitenkaan tarvitse toimittaa uutta pääkäsittelyä, jos sitä asian laadun perusteella pidetään erityisestä syystä tarpeettomana ja jos pääkäsittelyn yhtäjaksoisuuden voidaan käsittelyn lykkäämisestä ja keskeyttämisestä huolimatta katsoa toteutuvan. Uusi pääkäsittely on kuitenkin pidettävä aina, kun pääkäsittely on ollut lykättynä yhteensä yli 45 päivää.

Jos pääkäsittely on ollut lykättynä vastaajan mielentilan tutkimista varten, uutta pääkäsittelyä ei tarvitse toimittaa, vaikka käsittely on ollut lykättynä pidemmän ajan kuin 2 momentissa säädetään.

12 §

Uudessa pääkäsittelyssä asia on käsiteltävä uudelleen. Aikaisemmin vastaanotettu todistelu on otettava vastaan uudelleen siltä osin kuin sillä on merkitystä asiassa eikä estettä sen vastaanottamiselle ole. Muussa tapauksessa todistelusta on otettava tarpeellinen selko aikaisemman pääkäsittelyn oikeudenkäyntiaineistosta.

13 §

Jos tuomioistuin pääkäsittelyn päättämisen jälkeen havaitsee välttämättömäksi, että asian käsittelyä on ennen asian ratkaisemista täydennettävä jonkin yksittäisen kysymyksen osalta, ja jos kysymys, jota käsittelyn täydentäminen koskee, on yksinkertainen tai vähäinen, tuomioistuin voi täydentää käsittelyä pyytämällä asianosaisilta kysymyksestä kirjallisen lausuman. Muussa tapauksessa käsittelyä voidaan täydentää siten, että pääkäsittelyä jatketaan tai asiassa toimitetaan uusi pääkäsittely.

7 luku

Asianomistajan yksin ajaman rikosasian käsittelystä

Haastehakemus

1 §

Asianomistaja nostaa syytteen toimittamalla kirjallisen haastehakemuksen käräjäoikeuden kansliaan.

Rikosasia tulee vireille, kun haastehakemus saapuu kansliaan.

Vastaaja voi ilman haastetta nostaa asianomistajaa vastaan syytteen väärästä ja todistamattomasta ilmiannosta.

2 §

Haastehakemuksessa on ilmoitettava:

- 1) vastaaja;
- 2) syytteenalainen teko, sen teko aika ja -paikka ja muut tiedot, jotka tarvitaan teon kuvaamiseksi;
- 3) rikos, johon asianomistaja katsoo vastaajan syyllistyneen;
- 4) rangaistusvaatimus ja lainkohdat, joihin se perustuu;
- 5) muut vaatimukset, jotka asianomistaja esittää, ja vaatimusten perusteet;
- 6) selvitys siitä, että syyttäjä on päättänyt olla nostamatta syytettä rikoksen johdosta;

7) todisteet, jotka asianomistaja aikoo esittää, ja se, mitä hän kullakin todisteella aikoo näyttää toteen; sekä

8) seikat, joihin tuomioistuimen toimivalta perustuu, jollei toimivalta muutoin ilmene haastehakemuksessa esitetystä.

Haastehakemuksessa on lisäksi ilmoitettava tuomioistuimen ja asianosaisten nimet sekä heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä taikka avustajansa yhteystiedot. Tuomioistuimelle on myös soveltuvalla tavalla ilmoitettava asianosaisen sekä todistajan tai muun kuultavan yhteystiedot.

Haastehakemus on asianomistajan tai, jollei hän itse ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava. Laatijan on samalla ilmoitettava ammattinsa ja asuinpaikkansa.

3 §

Haastehakemukseen on liitettävä ne kirjalliset todisteet, joihin asianomistaja vetoaa, ja esitutkintapöytäkirja, jos asiassa on toimitettu esitutkinta.

Haastehakemuksen täydentäminen

4 §

Jos haastehakemus on puutteellinen, asianomistajaa on kehotettava määrääjässä korjaamaan puute, jos korjaaminen on valmistelun jatkamiseksi tarpeellinen. Asianomistajalle on samalla ilmoitettava, millä tavalla hakemus on puutteellinen, ja että kanne voidaan jättää tutkimatta tai hylätä, jos asianomistaja ei noudata kehotusta.

Tuomioistuin voi erityisestä syystä pidentää 1 momentissa tarkoitettua määräaika.

Kanteen tutkimatta jättäminen ja asian ratkaiseminen haastetta antamatta

5 §

Tuomioistuimen on heti jätettävä kanne tutkimatta, jollei asianomistaja noudata hänelle annettua 4 §:ssä tarkoitettua kehotusta ja jos hakemus on niin puutteellinen, ettei se kelpaa oikeudenkäynnin perustaksi, taikka jos tuomioistuin ei muusta syystä voi ottaa asiaa tutkittavaksi.

Tuomioistuimen on haastetta antamatta heti hylättävä kanne tuomiolla, jos asianomistajan vaatimus on selvästi perusteeton.

Haaste ja asian muu valmistelu

6 §

Jollei kannetta ole 5 §:n mukaisesti jätetty tutkimatta tai hylätty, tuomioistuimen on viipymättä annettava haaste.

Haaste, haastehakemus ja siihen liitetyt asiakirjat on annettava vastaajalle tiedoksi siten kuin tiedoksiannosta oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa säädetään.

7 §

Haasteessa vastaajaa kehoitetaan vastaamaan häntä vastaan esitettyihin vaatimuksiin kirjallisesti tuomioistuimen määräämässä ajassa tai suullisesti istunnossa. Haasteessa vastaajaa kehoitetaan:

1) ilmoittamaan kantansa häntä vastaan esitettyihin vaatimuksiin;

2) ilmoittamaan kantansa perustelut, jos hän kiistää syytteen tai muut vaatimukset;

3) ilmoittamaan todisteet, jotka hän aikoo esittää, ja mitä hän kullakin todisteella aikoo näyttää toteen, jollei vastaajan tunnustuksen tai muiden seikkojen perusteella voida olettaa, ettei todistelua tarvita; ja

4) toimittamaan tuomioistuimelle ne kirjalliset todisteet, joihin hän vetoaa.

Kehotusta antaessaan tuomioistuin voi määrätä, mistä kysymyksistä vastaajan on lausuttava.

Vaatimuksiin vastatessaan vastaajan on lisäksi soveltuvalla tavalla ilmoitettava tuomioistuimelle niiden todistajien yhteystiedot, joita hän aikoo kuulustuttaa.

Tuomioistuin voi erityisestä syystä sallia, että vastaus, joka on kehotettu toimittamaan kirjallisena, saadaan antaa suullisesti tuomioistuimen kansliassa tai istuntopaikalla.

8 §

Haasteessa on ilmoitettava, että kirjallinen vastaus on toimitettava tuomioistuimen kansliaan tuomioistuimen määräämässä ajassa haasteen tiedoksiannosta. Ennen määräajan umpeen kulumista tehdystä pyynnöstä asetettua määräaika voidaan erityisestä syystä pidentää.

Jos vastaajaa kehoitetaan vastaamaan suullisesti, tuomioistuimen on kutsuttava kantaja sekä haastamisen yhteydessä vastaaja istuntoon. Samalla on ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana sekä missä istunto pidetään.

9 §

Jos käsittelyä 6 §:n 1 momentin mukaisesti jatketaan, asiassa on toimitettava valmistelu, jollei sitä toimitetun esitutinnan johdosta tai muusta erityisestä syystä pidetä tarpeettomana.

Valmistelussa on selvitettävä:

1) asianomistajan vaatimukset ja niiden perusteet;

2) vastaajan kanta vaatimuksiin ja niiden perusteisiin;

3) mitä todisteita asiassa tullaan esittämään ja mitä kullakin todisteella halutaan näyttää toteen; sekä

4) tarvitaanko asiassa lisäselvitystä tai muita valmistelevia toimenpiteitä ennen pääkäsittelyä.

10 §

Kun 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun kirjallisen vastauksen antamiselle määrätty aika on kulunut umpeen tai kun vastaus on saapunut tuomioistuimeen, valmistelua on jatkettava viipymättä suullisesti istunnossa, jos tuomioistuin katsoo, että asia ei ole riittävästi valmisteltu pääkäsittelyssä käsiteltäväksi.

Tuomioistuin voi kehottaa asianosaista toimittamaan ennen suullisen valmistelun istuntoa tai istuntojen välisenä aikana tuomioistuimeen kirjallisen lausuman, jos tuomioistuin katsoo sen aiheelliseksi. Tällöin tuomioistuimen on määrättävä, mistä kysymyksistä asianosaisten on lausuttava.

Valmistelua koskevat yleiset säännökset

11 §

Tuomioistuimen on toimitettava valmistelu siten, että asia voidaan käsitellä pääkäsittelyssä yhtäjaksoisesti.

12 §

Suullinen valmistelu on pyrittävä saattamaan loppuun viivytyksettä, mikäli mahdollista yhdessä istunnossa.

Tuomioistuimen on tarvittaessa varattava asianosaisille tilaisuus lausua käsityksensä siitä, miten asian valmistelu tulisi järjestää.

Asianosaisten on ennen käsittelyä perehdyttävä asiaan niin hyvin, ettei uutta suullisen valmistelun istuntoa tarvitse hänen laiminlyöntinsä vuoksi pitää.

13 §

Tuomioistuin voi määrätä, että jokin asian erillinen osa tai oikeudenkäyntiä koskeva kysymys valmistellaan erikseen.

14 §

Valmistelun istunnossa asia käsitellään suullisesti. Istunnossa asianosainen ei saa lukea eikä antaa tuomioistuimelle kirjallista lausumaa taikka muutoinkaan esittää asiaa kirjallisesti.

Asianosainen saa kuitenkin lukea asiakirjasta vaatimuksensa, suorat viittaukset oikeuskäytäntöön ja oikeuskirjallisuuteen sekä sellaisiin useita teknisiä ja numerotietoja sisältäviin asiakirjoihin, joita pelkästään suullisesti esitettyinä on vaikea ymmärtää. Lisäksi hän saa käyttää kirjallista muistiinpanoa muistinsa tueksi.

15 §

Tuomioistuimen on ennen valmistelun päättämistä tehtävä yhteenveto asianosaisten vaatimuksista ja niiden perusteista, jos se on asian käsittelyn kannalta tarpeellista. Asianosaisille on varattava tilaisuus lausua käsityksensä yhteenvedosta.

16 §

Tuomioistuin voi ennen pääkäsittelyä päättää asiantuntijalausunnon hankkimisesta, todistelun vastaanottamisesta pääkäsittelyn ulkopuolella, kirjallisen todisteen taikka muun käsittelyä varten tarvittavan asiakirjan esittämisestä, katselmuksen toimittamisesta tai muuhun valmistelemaan toimenpiteeseen ryhtymisestä, jos sellainen toimenpide on tarpeen sen turvaamiseksi, että todisteet ovat yhdellä kertaa saatavilla pääkäsittelyssä.

Jos asianosainen haluaa, että jokin tässä pykälässä tarkoitettu valmistelevalta toimenpiteestä suoritetaan, hänen on tehtävä siitä esitys tuomioistuimelle.

17 §

Valmistelussa voidaan tehdä päätös kanteen jättämisestä tutkimatta tai, jos asianomistajan vaatimus on selvästi perusteeton, sen hylkäämisestä.

Asian siirtäminen pääkäsittelyyn

18 §

Kun valmistelussa on selvitetty 9 §:ssä

tarkoitettut seikat tai kun sitä ei muusta syystä enää ole tarkoituksenmukaista jatkaa, tuomioistuimen on todettava valmistelu päättyneeksi ja siirrettävä asia pääkäsittelyyn.

Tuomioistuimen on, soveltaen mitä 5 luvun 13 §:ssä säädetään, määrättävä pääkäsittelyn ajankohta ja kutsuttava asianosaiset pääkäsittelyyn siten kuin oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa säädetään. Asianosaisille on varattava tilaisuus lausua pääkäsittelyn ajankohdasta, jos se käy haitatta päinsä.

Kutsun yhteydessä asianosaisille on ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana sekä missä pääkäsittely pidetään.

Kutsun yhteydessä asianosaiselle on annettava tiedoksi vastapuolen vastaus tai kirjallinen lausuma.

19 §

Kun asianomistaja kutsutaan istuntoon, hänelle on ilmoitettava, että hänet voidaan vastaajan vaatimuksesta määrätä menettämään syyteoikeutensa, jos hän jää pois. Jos asianomistajan on saavuttava henkilökohtaisesti, kutsussa on mainittava tästä.

20 §

Jos asianosainen tahtoo pääkäsittelyssä esittää todisteen, jota hän ei ole aikaisemmin ilmoittanut, hänen on viipymättä ennen pääkäsittelyä saatettava se tuomioistuimen tietoon. Samalla asianosaisen on ilmoitettava, mitä hän haluaa todisteella näyttää toteen, ja syy siihen, minkä vuoksi hän ei ole aikaisemmin ilmoittanut todistetta.

21 §

Sellaisen kysymyksen käsittelyä varten, joka saadaan ratkaista erikseen, voidaan määrätä pääkäsittely, vaikka valmistelu ei muilta osin ole päättynyt. Samoin voidaan menetellä myös oikeudenkäyntiä koskevan kysymyksen osalta.

Pääkäsittely

22 §

Asianomistajan yksin ajaman rikosasian pääkäsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin 6 luvun pääkäsittelyä koskevia säännöksiä, jollei 8 luvun 7 ja 8 §:stä muuta johdu.

Kanteen muuttaminen

23 §

Kannetta ei saa oikeudenkäynnin aikana muuttaa. Asianomistajalla on kuitenkin oikeus:

1) laajentaa samaa vastaajaa koskeva syyte käsittämään toisen teon, jos tuomioistuin esitettävään selvitykseen ja muihin seikkoihin nähden katsoo sen soveliaaksi;

2) vaatia muuta kuin kanteessa tarkoitettua suoritusta, milloin vaatimus perustuu oikeudenkäynnin aikana tapahtuneeseen olosuhteiden muutokseen tai vasta silloin asianomistajan tietoon tulleeseen seikkaan; tai

3) vaatia korkoa tai tehdä muu sivuvaatimus taikka uusikin vaatimus, jos se johtuu olennaisesti samasta perusteesta.

Kanteen muuttamiseksi ei katsota sitä, että asianomistaja rajoittaa syytettään tai ilmoittaa toisen lainkohdan kuin kanteessa taikka vetoaa uuteen seikkaan kanteen tueksi.

8 luku

Asianosaisista

Asianosaisen läsnäolo

1 §

Asianosainen määrätään saapumaan käräjäoikeudessa pidettävään pääkäsittelyyn henkilökohtaisesti sakon uhalla, jollei katsota, ettei hänen henkilökohtainen läsnäolonsa asian selvittämiseksi ole tarpeen.

Käräjäoikeuden suullisen valmistelun istuntoon asianosainen määrätään saapumaan henkilökohtaisesti sakon uhalla, jos hänen henkilökohtaisen läsnäolonsa katsotaan edistävän asian valmistelua.

Hovioikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa toimitettavaan suulliseen käsittelyyn asianosainen määrätään saapumaan henkilökohtaisesti sakon uhalla, jos se katsotaan asian selvittämiseksi tarpeelliseksi.

Jos asia voidaan ratkaista vastaajan poisolosta huolimatta, siitä on kutsussa ilmoitettava. Samoin on ilmoitettava, onko vastaajan saavuttava henkilökohtaisesti.

2 §

Edellä 1 §:ssä säädetty koskee soveltuvin osin asianomistajaa silloinkin, kun hän ei esiinny asianosaisena, sekä hänen ja asianosaisen laillista edustajaa.

Jos asianosaisella on useita edustajia, tuomioistuimella on valta määrätä, kenen tai keiden heistä on saavuttava henkilökohtaisesti. Tuomioistuin voi myös määrätä, että vajaavaltaisen, jolla ei ole oikeutta itse käyttää puhevaltaa, on saavuttava henkilökohtaisesti asiassa kuultavaksi.

3 §

Vangitun vastaajan on oltava henkilökohtaisesti tuomioistuimessa saapuvilla käsiteltäessä sitä rikosta koskevaa asiaa, jonka johdosta hänet on vangittu.

Asianosaisen poissaolo virallisen syyttäjän ajamassa rikosasiassa

4 §

Jos asianomistaja tai hänen laillinen edustajansa ei noudata hänelle annettua määräystä saapua henkilökohtaisesti sakon uhalla tuomioistuimeen, tuomioistuin on, jos se edelleen pitää asianomistajan henkilökohtaista läsnäoloa välttämättömänä, tuomittava hänet asetettuun uhkasakkoon ja asetettava korkeampi uhkasakko tai määrättävä hänet tai hänen laillinen edustajansa tuotavaksi samaan tai myöhempään istuntoon.

5 §

Jos vastaaja ei noudata hänelle annettua määräystä saapua sakon uhalla tuomioistuimeen, tuomioistuin on, jos se edelleen pitää vastaajan läsnäoloa välttämättömänä, tuomittava hänet asetettuun uhkasakkoon ja asetettava korkeampi uhkasakko tai määrättävä hänet tuotavaksi samaan tai myöhempään istuntoon.

Jos vastaajan on saavuttava henkilökohtaisesti tuomioistuimeen ja hänen käyttäytymisensä perusteella on aiheutta olettaa, ettei hän noudata määräystä, tuomioistuin voi määrätä hänet tuotavaksi istuntoon.

6 §

Jos suulliseen valmisteluun sakon uhalla saapumaan kehoitettu tai tuotavaksi määrätty asianosainen tai hänen laillinen edustajansa jää pois tai häntä ei saada tuoduksi, saadaan istunto tämän estämättä pitää, jos se edistää asian valmistelua.

Asianosaisen poissaolo asianomistajan yksin ajamassa rikosasiassa

7 §

Jos molemmat asianosaiset ovat poissa tuomioistuimen istunnosta asianomistajan yksin ajamassa rikosasiassa, asia jätetään sillensä.

8 §

Jos asianomistaja jää pois yksin ajamansa rikosasian istunnosta, tuomioistuin voi vastaajan vaatimuksesta päättää, että asianomistaja menettää syyteoikeutensa, jos asianomistaja on sellaisella uhalla kutsuttu istuntoon. Jos vastaaja ei esitä sellaista vaatimusta, asia jätetään sillensä.

Jos vastaaja ei noudata hänelle annettua määräystä saapua sakon uhalla tuomioistuimeen, tuomioistuin on, jos se edelleen pitää vastaajan läsnäoloa välttämättömänä, tuomittava hänet asetettuun uhkasakkoon ja asetettava korkeampi uhkasakko tai määrättävä hänet tuotavaksi samaan tai myöhempään istuntoon.

9 §

Jos asianomistaja on 8 §:n nojalla menettänyt syyteoikeutensa, mutta hänellä on ollut laillinen este, jota hän ei ole voinut ajoissa ilmoittaa, asianomistajalla on oikeus saattaa asia saman hakemuksen nojalla käsiteltäväksi ilmoittamalla siitä tuomioistuimelle 30 päivän kuluessa siitä, kun hänet on määrätty menettämään syyteoikeutensa. Jos asianomistaja ei näytä toteen laillista estettä, asiaa ei oteta tutkittavaksi.

10 §

Jos suulliseen valmisteluun sakon uhalla saapumaan kehoitettu tai tuotavaksi määrätty vastaaja jää pois tai häntä ei saada tuoduksi, saadaan istunto tämän estämättä pitää, jos se edistää asian valmistelua.

Rikosasian tutkiminen ja ratkaiseminen vastaajan poissaolosta huolimatta

11 §

Asia voidaan tutkia ja ratkaista vastaajan poissaolosta huolimatta, jos hänen läsnäolonsa asian selvittämiseksi ei ole tarpeen ja jos hänet on sellaisella uhalla kutsuttu tuomioistuimeen. Tällöin voidaan rangaistukseksi

tuomita sakkorangaistus tai enintään kolmen kuukauden vankeusrangaistus.

Jos vastaaja on 1 momentin nojalla tuomittu rangaistukseen, mutta hänellä on ollut laillinen este, jota hän ei ole voinut ajoissa ilmoittaa, vastaajalla on oikeus saattaa asia käsiteltäväksi uudelleen ilmoittamalla siitä tuomioistuimelle 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on todisteellisesti saanut tiedon tuomitusta rangaistuksesta. Jos vastaaja ei näytä toteen laillista estettä, asiaa ei oteta tutkittavaksi.

Vastaajan poissaolo ei estä syytteen hylkäämistä.

12 §

Asia voidaan tutkia ja ratkaista vastaajan suostumuksella hänen poissaolostaan huolimatta, jos hänet on sellaisella uhalla kutsuttu tuomioistuimeen ja jos hänen läsnäolonsa asian selvittämiseksi ei ole tarpeen. Rangaistukseksi ei tällöin voida tuomita kuutta kuukautta ankarampaa vankeusrangaistusta.

13 §

Jollei 11 tai 12 §:stä muuta johdu, vastaaja ei voida tuomita vankeusrangaistukseen, ellei häntä ole henkilökohtaisesti kuultu pääkäsittelyssä.

Täydentäviä säännöksiä

14 §

Mitä tässä luvussa säädetään poissaolosta istunnosta, sovelletaan myös silloin, kun asianosainen luvatta poistuu kesken käsittelyn.

15 §

Asianosaisten tai jommankumman asianosaisten laiminlyönti noudattaa tuomioistuimen kehotusta antaa kirjallinen lausuma oikeudenkäyntiä koskevasta kysymyksestä tai poissaolo sellaisesta tuomioistuimen istunnosta, joka pidetään ainoastaan tällaisen kysymyksen käsittelyä varten, ei kuitenkaan estä oikeudenkäyntiä koskevan kysymyksen ratkaisemista.

9 luku

Oikeudenkäyntikuluista

1 §

Jos vastaaja tuomitaan rangaistukseen tai muuhun rikosoikeudelliseen seuraamukseen,

hän on velvollinen suorittamaan valtiolle valtion varoista maksettavista todisteluskannuksista annetun lain (666/1972) nojalla maksettaviksi määrätty korvaukset sekä muut todistelusta ja oikeuslääkeopillisista tutkimuksista esitutinnan tai oikeudenkäynnin aikana aiheutuneet erityiset kustannukset, jos nämä ovat olleet tarpeen asian selvittämiseksi.

Milloin vastaajan velvoittaminen suorittamaan 1 momentissa tarkoitettu korvaus olisi hänen rikoksensa laatuun tai henkilökohtaisiin ja taloudellisiin oloihinsa nähden taikka muusta syystä kohtuutonta, korvausta on alennettava tai jätettävä se kokonaan tuomitsematta.

Asetuksella voidaan säätää, ettei vastaajaa ole velvoitettava suorittamaan valtiolle selkeistä 1 momentissa tarkoitettua korvausta, joka alittaa asetuksessa säädetyn määrän.

2 §

Jos vastaaja on jäänyt pois tuomioistuinta tai jättänyt noudattamatta tuomioistuimen antamia määräyksiä taikka muuten velvollisuuden vastaisella menettelyllään tahallisesti tai huolimattomuudesta pitkittänyt käsittelyä ja siten aiheuttanut valtiolle 1 §:ssä tarkoitettuja kustannuksia taikka kustannuksia toiselle asianosaiselle, hän on velvollinen korvaamaan ne riippumatta siitä, kuinka oikeudenkäyntikulut muutoin on korvattava.

3 §

Vastaajan edustaja, asiamies tai avustaja, joka 2 §:ssä tarkoitettulla tavalla tahallisesti tai huolimattomuudesta on aiheuttanut valtiolle tai toiselle asianosaiselle tässä luvussa tarkoitettuja oikeudenkäyntikuluja, voidaan velvoittaa, sen jälkeen kun hänelle on varattu tilaisuus tulla kuulluksi, yhteisvastuullisesti vastaajan kanssa korvaamaan kyseiset kulut.

4 §

Jos vastaajat tuomitaan osallisuudesta samaan rikokseen tai rikoksista, jotka ovat yhteydessä toisiinsa, he vastaavat oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta yhteisvastuullisesti.

Sellaiseen asian osaan liittyvät kustannukset, joka koskee ainoastaan jotakin 1 momentissa tarkoitetuista vastaajista, taikka

kustannukset, jotka joku vastaajista on aiheuttanut 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla, tämän on korvattava yksin.

5 §

Tuomioistuimen on, jos joku yhteisvastuullisista korvausvelvollisista sitä vaatii, määrättävä, kuinka kulut heidän välillään on jaettava vai onko jonkun heistä korvattava kaikki kulut.

6 §

Oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus on tehtävä ennen käsittelyn päättymistä. Lisäksi on ilmoitettava, mistä kustannukset koostuvat.

7 §

Jos oikeudenkäyntikulujen korvaamista on vaadittu, tuomioistuimen on korvausvelvollisuutta ratkaistessaan otettava huomioon 1—4 §:n säännökset, jollei asianosaisen vaatimuksesta tai myöntämisestä muuta johdu.

8 §

Oikeudenkäyntikuluista asianomistajan yksin ajamassa rikosasiassa on soveltuvin osin voimassa, mitä riita-asioista säädetään.

Virallisen syyttäjän syytteeseen yhtyneen asianomistajan velvollisuudesta korvata oikeudenkäyntikulut ja hänen oikeudestaan korvaukseen sellaisista kuluista on soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 12 §:ssä säädetään väliintulijasta. Virallisen syyttäjän syytteeseen yhtyneen asianomistajan edustajan, asiamiehen tai avustajan velvoittamisesta korvaamaan kulut yhteisvastuullisesti asianomistajan kanssa sovelletaan soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 6 §:ssä säädetään.

Jos asianomistaja perättömällä ilmiannolla tai muutoin tahallaan on aiheuttanut syytteen nostamisen, voidaan hänet velvoittaa korvaamaan valtiolle osittain tai kokonaan 1 §:n 1 momentissa tarkoitetut kustannukset.

9 §

Mitä oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n 2 momentissa, 12 ja 13 §:ssä, 14 §:n 2 momentissa sekä 15 ja 16 §:ssä säädetään riita-asioiden osalta, on soveltuvilta kohdin voimassa myös rikosasioissa.

10 §

Virallisella syyttäjällä on oikeus valtion puolesta hakea muutosta tämän luvun 1—4 §:n ja 8 §:n 3 momentin nojalla tehtyihin ratkaisuihin silloinkin, kun hän ei ole toiminut syyttäjänä.

11 §

Jos virallisen syyttäjän ajaman rikosasian yhteydessä käsitellään asianomistajan kannetta asianosaista vastaan, jolle ei ole vaadittu rangaistusta tai muuta rikosoikeudellista seuraamusta, tai muu kuin asianomistaja esittää yksityisoikeudellisia vaatimuksia syytettyä vastaan, on näiltä osin aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen osalta noudatettava riita-asioista voimassa olevia säännöksiä.

10 luku

Äänestämisestä

1 §

Rikosasiassa äänestetään erikseen seuraavassa järjestyksessä:

- 1) onko syyte hylättävä vai hyväksyttävä ja kuinka syytteessä tarkoitettu teko on rikosoikeudellisesti arvioitava;
- 2) onko syylliseksi todettu tuomittava vai jätettävä tuomitsematta rangaistukseen;
- 3) onko tuomioistuimen rikoslain 7 luvun 6 §:n nojalla määrättävä, että aikaisempi rangaistus koskee myös nyt käsiteltävää rikosta;
- 4) minkälajinen ja minkäsuuruinen seuraamus on tuomittava; sekä
- 5) muista seuraamusta koskevista kysymyksistä.

2 §

Äänestyksessä voittaa se mielipide, jota enemmistö on kannattanut. Jos äänet menevät tasan, voittaa vastaajalle lievempi mielipide.

3 §

Jos äänestyksessä on kannatettu useampaa kuin kahta mielipidettä eikä minkään kannalla ole 2 §:ssä tarkoitettua määrää jäseniä, tulee vastaajalle epäedullisimman mielipiteen puolesta annetut äänet yhdistää sitä lähinnä olevan mielipiteen puolesta annettuihin ääniin. Tarvittaessa jatketaan vastaavalla tavalla, kunnes löytyy mielipide, jonka mukaisesti asia on 2 §:n mukaan ratkaistava.

4 §

Tuomioistuimen jäsenen on lausuttava jokaisesta ratkaistavasta kysymyksestä.

5 §

Oikeudenkäyntiä koskevasta kysymyksestä on äänestettävä erikseen. Tällöin noudatetaan, mitä äänestämisestä riita-asioissa säädetään.

Jos oikeudenkäyntiä koskeva kysymys tarkoittaa pakkokeinoja, tällöin noudatetaan, mitä äänestämisestä rikosasioissa säädetään.

6 §

Yksityisoikeudellisesta vaatimuksesta äänestettäessä noudatetaan riita-asioiden äänestysäännöksiä.

11 luku

Tuomioistuimen ratkaisusta

1 §

Pääasian ratkaisu rikosasiassa on tuomio. Tuomioistuimen muu ratkaisu on päätös.

2 §

Tuomiossa saadaan ottaa huomioon vain se oikeudenkäyntiaineisto, joka on esitetty pääkäsittelyssä. Jos asiassa on toimitettu uusi pääkäsittely, saadaan tuomiossa ottaa huomioon vain se, mitä on esitetty tässä käsittelyssä. Tuomiossa saadaan kuitenkin ottaa huomioon myös se oikeudenkäyntiaineisto, joka on esitetty pääkäsittelyä 6 luvun 13 §:n nojalla täydennettäessä.

Jos syyte pääkäsittelyä toimittamatta jätetään tutkimatta tai hylätään, tuomiossa tai päätöksessä saadaan ottaa huomioon kaikki, mitä haastehakemuksessa, kirjallisessa vastauksessa ja lausumassa sekä muutoin on esitetty.

3 §

Tuomioistuin saa tuomita vain siitä teosta, josta rangaistusta on vaadittu tai josta tuomioistuin voi omasta aloitteestaan lain mukaan määrätä rangaistuksen. Tuomioistuin ei ole sidottu rikosnimikkeeseen eikä lainkohtaan, jonka nojalla rangaistusta on vaadittu.

4 §

Tuomio on perusteltava. Perusteluista on

ilmettävä, mihin seikkoihin ja oikeudelliseen päättelyyn ratkaisu perustuu. Perusteluissa on myös selostettava, millä perusteella riitainen seikka on tullut näytetyksi tai jäänyt näyttämättä.

Tuomio rikosasiassa on joko syylliseksi tuomitseva tai vapauttava.

5 §

Jos samassa oikeudenkäynnissä käsitellään useampia syytteitä, tuomioistuin voi ratkaista niistä jonkin erikseen, vaikka muiden syytteiden käsittely vielä jatkuu. Samaa vastaajaa koskevat syytteet voidaan kuitenkin ratkaista erikseen vain, jos se on asian käsittelyn kannalta perusteltua.

Vaatimusta oikeushenkilön tuomitsemisesta yhteisösakkoon ei ilman erityistä syytä saa ratkaista ennen kuin vaatimuksen perustana olevaa rikosta koskeva syyte on ratkaisu.

6 §

Käräjäoikeuden tuomio laaditaan erilliseksi asiakirjaksi. Siinä on oltava:

- 1) tuomioistuimen nimi sekä tuomion antamispäivä;
- 2) asianosaisten nimet;
- 3) selostus asianosaisten vaatimuksista ja vastauksista perusteineen;
- 4) luettelo todistelutarkoituksessa kuulluista henkilöistä ja muista esitetyistä todisteista;
- 5) tuomiolauselman;
- 6) tuomion perustelut;
- 7) sovelletut lainkohdat ja oikeusohjeet; sekä
- 8) asian ratkaisemiseen osallistuneiden jäsenten nimet ja ilmoitus siitä, onko tuomiosta äänestetty. Jos tuomiosta on äänestetty, tuomioon on liitettävä eri mieltä olleiden jäsenten mielipiteet.

Tuomioon sisältyvä selostus saadaan kokonaan tai osittain korvata liittämällä tuomioon jäljennös haastehakemuksesta tai vastauksesta taikka muusta asiakirjasta, jos tuomion selvyys ei siitä vaarannu.

7 §

Päätösneuvottelu on pidettävä heti pääkäsittelyn päätyttyä tai viimeistään seuraavana päivänä. Päätösneuvottelun päätyttyä asiassa on julistettava tuomio. Tuomiota julistettaessa on kuitenkin ilmoitettava vain tuomion perustelut ja tuomiolauselman, jollei

tuomion julistaminen kokonaisuudessaan ole tarpeen. Jos tuomiosta on äänestetty, siitä on ilmoitettava tuomion julistamisen yhteydessä.

Jos laajassa tai vaikeassa asiassa tuomioistuimen jäsenten neuvottelu tai tuomion laatiminen sitä vaatii, tuomio saadaan antaa tuomioistuimen kansliassa 14 päivän kuluessa pääkäsittelyn päättymispäivästä. Jos tuomiota ei voida erityisestä syystä antaa sanotussa määräajassa, se on annettava niin pian kuin mahdollista. Käsittelyn päättyessä saapuvilla oleville asianosaisille on ilmoitettava tuomion antamispäivä.

Kun syyte jätetään tutkimatta tai hylätään pääkäsittelyä toimittamatta, päätös tai tuomio annetaan viivytyksettä tuomioistuimen kansliassa. Tuomioistuimen on tällöin ilmoitettava asianosaisille kirjallisesti tuomion antamispäivä hyvissä ajoin ennen tuomion antamista.

8 §

Käräjäoikeuden tuomion allekirjoittaa puheenjohtaja.

Käräjäoikeuden tuomiot kootaan niiden antamisen mukaisessa järjestyksessä erilliseksi tuomiokirjaksi.

9 §

Tuomioistuimen on korjattava tuomiossa oleva kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin rinnastettava selvä virhe. Virheen voi korjata myös tuomioistuimen puheenjohtaja tai hänen estyneenä ollessaan sen lainoppinut jäsen. Ennen virheen korjaamista on asianosaisille tarvittaessa varattava tilaisuus tulla kuulluksi tehtävästä korjauksesta.

Korjaus on merkittävä tuomioon sekä asianosaiselle annettuun tuomion jäljennökseen. Jos asianosaiselle annettua jäljennöstä ei saada korjatuksi, asianosaiselle on lähetettävä korjatun tuomion jäljennös. Jos asiassa on haettu muutosta, tehdystä korjauksesta on ilmoitettava muutoksenhakutuomioistuimelle.

Asianosaisella on oikeus kannella virheen korjaamisesta 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut korjaamisesta tiedon.

10 §

Jos tuomiossa on jäänyt lausumatta yksityisoikeudellisesta vaatimuksesta, josta olisi

tullut lausua tuomion yhteydessä, tuomioistuinin voi täydentää tuomiota.

Asianosaisen on pyydettävä tuomion täydentämistä kirjallisella hakemuksella 14 päivän kuluessa tuomion julistamisesta tai antamisesta.

Tuomion täydentämistä koskevaan käsittelyyn asianosaiset on kutsuttava uhalla, että tuomio voidaan täydentää asianosaisen poisolosta huolimatta. Jos tuomioistuin ei pidä suullista käsittelyä tarpeellisena, tuomioistuimen on pyydettävä asianosaiselta kirjallinen lausuma käsiteltävästä kysymyksestä ja samalla ilmoitettava päivä, jona tuomion täydentämistä koskeva ratkaisu annetaan.

11 §

Tuomion täydentää tuomioistuin siinä kokoonpanossa, joka on antanut täydennettävän tuomion. Jos jollekin tuomioistuimen jäsenelle on tullut este, tuomion täydentää tuomioistuin sellaisessa kokoonpanossa, joka olisi ollut toimivaltainen käsittelemään asian.

Tuomion täydentämistä koskeva ratkaisu on liitettävä tuomioon, johon on merkittävä, että sitä on jälkeenpäin täydennetty. Jos asiassa on haettu muutosta, tuomion täydentämisestä on ilmoitettava muutoksenhaku-tuomioistuimelle.

Tuomion täydentämistä koskevaan ratkaisuun saa hakea muutosta valittamalla.

12 §

Käräjäoikeuden tuomion jäljennöksen todistaa oikeaksi puheenjohtaja, lainoppinut jäsen tai tehtävään määrätty virkamies.

Tuomion jäljennöksen on oltava valitusta varten saatavana tuomioistuimen kansliassa viimeistään kolmen viikon kuluttua tuomion julistamis- tai antamispäivästä. Muutoin on jäljennöksen, mikäli mahdollista, oltava saatavana viimeistään 30 päivän kuluttua tuomion julistamis- tai antamispäivästä tuomioistuimen kansliassa.

13 §

Käräjäoikeuden päätös on sisällytettävä pöytäkirjaan. Päätös, jolla asia jätetään tutkimatta, on kuitenkin aina laadittava erilliseksi asiakirjaksi.

Päätös on perusteltava, jos asia jätetään tutkimatta, asiassa esitetty vaatimus tai väite hylätään taikka jos perusteleminen muutoin on tarpeen.

Päätöksestä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä tuomiosta säädetään.

14 §

Tässä luvussa tarkoitetut ilmoitukset ja kutsut tuomioistuimien saa lähettää postitse, jollei muuta tiedoksiantotapaa pidetä tarpeellisenä.

12 luku

Oikeudenkäymiskaaren säännösten soveltamisesta

1 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan rikosasioiden käsittelyssä ja muutoksen-

Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

haussa sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, oikeudenkäymiskaaren säännöksiä.

13 luku

Voimaantulo

1 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-

kuuta 1997.
Lain voimaan tullessa tuomioistuimissa vireillä olevat rikosasiat käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tuomioistuimen käsiteltävänä oleva rikosasia, joka ei ole vireillä, tulee vireille lain voimaan tullessa.

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Kari Häkämies*

N:o 690

L a k i**oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta**

Annettu Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 8 §:n 2 momentti sekä 21, 22, 22 a—22 e, 23—25, 25 a ja 26 §, 11 luvun 1 ja 20 §:n edellä olevat väliotsikot sekä 20—24 §, 12 luvun 8 §, 24 §:n edellä oleva väliotsikko ja 24—27 §, 14 luvun 3, 7 a, 7 b, 8, 9 ja 11 §, 16 luvun 4—10 §, 17 luvun 26 §:n 2 momentti, 19 luku, 21 luvun 1 ja 17 §:n edellä olevat väliotsikot sekä 17, 18 ja 20 §, 22 luvun 1 ja 2 §:n edellä olevat väliotsikot sekä 3 §:n 2 momentti sekä 24 luvun 3 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 10 luvun 8 §:n 2 momentti, 12 luvun 8 §, 14 luvun 8, 9 ja 11 § sekä 16 luvun 6 ja 8 § 14 päivänä tammikuuta 1972 annetussa laissa (21/72), 10 luvun 21, 22, 22 a—22 e ja 23 § sekä 16 luvun 10 § 19 päivänä huhtikuuta 1991 annetussa laissa (708/91), 10 luvun 25 § ja 14 luvun 3 § 12 päivänä elokuuta 1960 annetussa laissa (362/60), 10 luvun 25 a § 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa (452/87), 11 luvun 1 ja 20 §:n edellä olevat väliotsikot sekä 22—24 §, 16 luvun 9 § ja 17 luvun 26 §:n 2 momentti 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetussa laissa (1056/91), 11 luvun 20 § muutettuna mainitulla 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetulla lailla (1056/91) ja 21 päivänä huhtikuuta 1995 annetulla lailla (746/95), 11 luvun 21 § muutettuna mainitulla 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetulla lailla (1056/91) ja 5 päivänä tammikuuta 1994 annetulla lailla (8/94), 12 luvun 24 §:n edellä oleva väliotsikko ja 24—27 § sekä 16 luvun 5 ja 7 § 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetussa laissa (1052/91), 14 luvun 7 a ja 7 b § muutettuina mainituilla 19 päivänä huhtikuuta 1991 ja 21 päivänä huhtikuuta 1995 annetuilla laeilla, 16 luvun 4 § muutettuna mainitulla 12 päivänä elokuuta 1960 annetulla lailla ja mainitulla 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetulla lailla (1052/91), 19 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, 21 luvun 1 ja 17 §:n edellä olevat väliotsikot sekä 17, 18 ja 20 § 26 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (1013/93), 22 luvun 1 ja 2 §:n edellä olevat väliotsikot ja 3 §:n 2 momentti 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetussa laissa (1064/91) sekä 24 luvun 3 §:n 3 momentti 29 päivänä heinäkuuta 1948 annetussa laissa (573/48),

HE 82/1995
LaVM 9/1997
EV 98/1997

muutetaan 2 luvun 2 §:n 2 momentti ja 5 §:n 1 momentin 1 kohta, 6 luvun 5 §:n 3 momentti, 9 luvun 3 §, 11 luvun otsikko, 1 §, 2 §:n 1 momentti, 3 §:n 1 momentti, 3 a §:n 1 momentti, 4 §:n 2 momentti, 11 § ja 16 §:n 3 momentti, 12 luvun 6 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 7 §:n 1 momentti sekä 30, 31, 33 ja 35 §, 14 luvun 4 §, 15 luvun 4 §:n 1 momentti, 16 luvun otsikko, 17 luvun 8 a §:n 1 momentti, 8 e §:n 1 momentti, 9 §:n 1 ja 2 momentti, 11 §, 15 §:n 1 momentti, 16 §:n 2 momentti, 18 §, 26 §:n 3 momentti, 26 a §:n 1 momentti, 33 §, 36 §:n 1 ja 2 momentti, 38 §:n 2 momentti, 41 §, 42 §:n 1 momentti, 54 §:n 1 momentti, 56 a § ja 61 §:n 1 momentti, 22 luvun 4 §:n 1 momentti, 23 luku, 24 luvun 1 §, 4 a §:n 3 momentti ja 18 §:n 1 momentti, 25 luvun 16 § ja 21 §:n 2 momentti sekä 30 luvun 21 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 2 §:n 2 momentti, 6 luvun 5 §:n 3 momentti, 9 luvun 3 §, 12 luvun 30, 31, 33 ja 35 §, 15 luvun 4 §:n 1 momentti, 17 luvun 8 a §:n 1 momentti, 8 e §:n 1 momentti, 9 §:n 1 ja 2 momentti, 15 §:n 1 momentti, 36 §:n 1 momentti, 56 a § ja 61 §:n 1 momentti sekä 30 luvun 21 §:n 1 momentti mainitussa 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetussa laissa (1052/91), 2 luvun 5 §:n 1 momentin 1 kohta sekä 11 luvun 3 §:n 1 momentti ja 3 a §:n 1 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (595/93), 11 luvun otsikko, 1 §, 2 §:n 1 momentti, 4 §:n 2 momentti, 11 § ja 16 §:n 3 momentti sekä 17 luvun 26 §:n 3 momentti mainitussa 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetussa laissa (1056/91), 12 luvun 6 § ja sen edellä oleva väliotsikko mainitussa 14 päivänä tammikuuta 1972 annetussa laissa, 12 luvun 7 §:n 1 momentti mainitussa 21 päivänä huhtikuuta 1995 annetussa laissa, 14 luvun 4 § ja 16 luvun otsikko mainitussa 12 päivänä elokuuta 1960 annetussa laissa, 17 luvun 11 § muutettuna 29 päivänä heinäkuuta 1948 annetulla lailla (571/48) ja mainitulla 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetulla lailla (1052/91), 17 luvun 16 §:n 2 momentti, 18 ja 33 §, 36 §:n 2 momentti, 38 §:n 2 momentti, 42 §:n 1 momentti ja 54 §:n 1 momentti mainitussa 29 päivänä heinäkuuta 1948 annetussa laissa, 17 luvun 26 a §:n 1 momentti 4 päivänä heinäkuuta 1975 annetussa laissa (520/75), 17 luvun 41 § muutettuna 6 päivänä toukokuuta 1955 annetulla lailla (213/55), mainitulla 14 päivänä tammikuuta 1972 annetulla lailla ja mainitulla 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetulla lailla (1052/91), 22 luvun 4 §:n 1 momentti, 24 luvun 1 §, 4 a §:n 3 momentti ja 18 §:n 1 momentti sekä 25 luvun 21 §:n 2 momentti mainitussa 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetussa laissa (1064/91), 23 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen sekä 25 luvun 16 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja 31 päivänä elokuuta 1978 annetulla lailla (661/78), sekä

lisätään 11 luvun 7 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetussa laissa (1056/91), uusi 4 momentti, 9 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 2 momentti ja 16 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti ja muutettu 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, 17 lukuun uusi 33 a § sekä 24 luvun 4 a §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainitulla 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetulla lailla (1064/91) ja mainitulla 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla, siitä viimeksi mainitulla lailla kumotun 2 momentin tilalle uusi 2 momentti seuraavasti:

2 luku

Päätösvaltaisuudesta

2 §

Jos lautamiehelle on tullut este pääkäsitte-
lyn aloittamisen jälkeen, käräjäoikeus on
päättösvaltainen, kun lautamiehiä on vähin-
tään kaksi.

5 §

Käräjäoikeudessa on vain puheenjohtaja:

1) valmistelussa ja riita-asian valmistelun
yhteydessä pidettävässä pääkäsitelyssä;

6 luku

Riita-asian pääkäsitely

5 §

Laajassa tai vaikeassa asiassa pääkäsitely
voidaan keskeyttää enintään kolmeksi arki-
päiväksi sen vuoksi, että asianosaiset voivat
valmistautua 2 §:n 1 momentin 5 kohdassa

tarkoitettun suullisen loppulausunnon esittämistä varten.

9 luku

Oikeudenkäyntikirjelmä

3 §

Haastehakemus, vastaus, tuomioistuimen pyytämä kirjallinen lausuma ja muu asiakirja, jonka asianosainen tai joku muu haluaa esittää, tai asiakirja, jonka hän toimittaa tuomioistuimelle tiedoksiannosta varten, saadaan toimittaa käräjäoikeudelle myös postitse tai lähetin välityksellä. Tällöin on soveltuvin osin noudatettava eräiden asiakirjain lähettämistä tuomioistuimelle annetun lain (248/65) säännöksiä.

11 luku

Tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä

1 §

Tuomioistuin huolehtii tiedoksiannosta, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Tuomioistuin voi huolehtia tiedoksiannosta antamalla sen tuomioistuimen henkilökuntaan kuuluvan tai haastemiehen tehtäväksi. Samalla tuomioistuimen on ilmoitettava, milloin tiedoksianto on viimeistään toimitettava, sekä annettava tarvittaessa tarkempia ohjeita tiedoksiannon toimittamisesta.

2 §

Tuomioistuin voi asianosaisen pyynnöstä uskoa tiedoksiannosta huolehtimisen asianosaiselle, jos tuomioistuin katsoo siihen olevan perusteltua aihetta. Samalla tuomioistuimen on määrättävä, milloin asiakirja on viimeistään annettava tiedoksi ja milloin todistus tiedoksiannosta on viimeistään toimitettava tuomioistuimelle.

3 §

Kun tuomioistuin tai virallinen syyttäjä huolehtii tiedoksiannosta, tiedoksianto toimitetaan lähettämällä asiakirja asianosaiselle:

- 1) postitse saantitodistusta vastaan; tai
- 2) kirjeellä, jos voidaan olettaa, että vastaanottaja saa tiedon asiakirjasta ja

määräpäivään mennessä palauttaa todistuksen tiedoksiannon vastaanottamisesta.

3 a §

Kun tuomioistuin huolehtii tiedoksiannosta, muun kuin haasteen tiedoksianto voidaan toimittaa myös lähettämällä asiakirja asianosaiselle postitse asianosaisen tuomioistuimelle ilmoittamaan osoitteeseen.

4 §

Tiedoksiannosta huolehtivan tuomioistuimen tai syyttäjän on ilmoitettava haastemiehelle, milloin tiedoksianto viimeistään on toimitettava.

7 §

Rikosasiassa haastetta ei voida antaa vastaajalle tiedoksi tässä pykälässä tarkoitetulla tavalla.

9 §

Rikosasiassa haastetta ei voida antaa vastaajalle tiedoksi kuuluttamalla.

11 §

Riita-asiassa, joka koskee kahta tai useampaa asianosaista yhteisesti, asiakirja on annettava tiedoksi jokaiselle erikseen siten kuin 1—10 §:ssä säädetään. Jos asiakirja on annettava tiedoksi niin monelle, ettei tiedoksiannosta voida vaikeuksitta toimittaa kullekin erikseen, tuomioistuin voi päättää, että tiedoksianto toimitetaan jollekin heistä. Ilmoitus asiakirjan pääasiallisesta sisällöstä sekä siitä, kenelle tiedoksianto on toimitettu, ja siitä, missä tiedoksi annettavat asiakirjat ovat nähtävillä, on julkaistava siten kuin 10 §:ssä säädetään. Tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen, kun ilmoitus on julkaistu virallisessa lehdessä.

16 §

Jos asia koskee rikosta, josta on säädetty muu tai ankarampi rangaistus kuin sakko tai kuusi kuukautta vankeutta, haastetta ei voida antaa tiedoksi vastaajan haasteen vastaanottamista varten valtuuttamalle asiamiehelle.

Asiakirja, jossa joku on määrätty henkilö-

kohtaisesti saapumaan tuomioistuimeen tai muuten suorittamaan jotakin henkilökohtaisesti, on kuitenkin annettava tiedoksi hänelle itselleen. Tiedoksianto on toimitettava siten kuin 3 ja 4 §:ssä säädetään.

12 luku

Asianosaisista

Asianosaisen läsnäolo riita-asiassa

6 §

Asianosainen määrätään saapumaan kärjäoikeudessa pidettävään pääkäsittelyyn henkilökohtaisesti sakon uhalla, jollei katsota, että hänen henkilökohtainen läsnäolonsa asian selvittämiseksi ei ole tarpeen.

Kärjäoikeuden suullisen valmistelun istuntoon asianosainen määrätään saapumaan henkilökohtaisesti sakon uhalla, jos hänen henkilökohtaisen läsnäolonsa katsotaan edistävän asian valmistelua.

Hovioikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa toimitettavaan suulliseen käsittelyyn asianosainen määrätään saapumaan henkilökohtaisesti sakon uhalla, jos se katsotaan asian selvittämiseksi tarpeelliseksi.

Riita-asiassa, jossa sovinto ei ole sallittu, vastaajaa on aina kehoitettava saapumaan tuomioistuimeen sakon uhalla.

7 §

Edellä 6 §:ssä säädetty koskee soveltuvin osin riita-asian asianosaisen laillista edustajaa.

30 §

Jos asianosaisen poissaolon tai muun laiminlyönnin esitetään tai tiedetään aiheutuneen laillisesta esteestä tai jos on aihetta otaksua hänellä olevan sellaisen esteen, käsittely on peruutettava ja sille on määrättävä uusi käsittelypäivä tai asianosaiselle on varattava uusi tilaisuus kehotuksen noudattamiseen. Asianosaista ei tällöin saa tuomita hänelle laiminlyönnin varalta asetettuun seuraamukseen, ellei ennen pääasian ratkaisemista käy selville, ettei asianosaisella ollutkaan laillista estettä.

31 §

Milloin asianosainen tai hänen laillinen edustajansa, joka asetetusta uhkasakosta huolimatta on jäänyt saapumatta tuomiois-

tuimeen, saadaan tuoduksi samaan oikeudenkäyntitilaisuuteen, häntä ei tuomita uhkasakoon poissaolosta. Uhkasakkoa ei myöskään tuomita, jos kysymys asianosaisen tai hänen laillisen edustajansa kuulemisesta raukeaa.

33 §

Tuomioistuimeen tuotavaksi määrätty rikosasian vastaaja saadaan ottaa säilöön.

Tuomioistuimeen tuotavaksi määrätty muu asianosainen tai kuultava saadaan ottaa säilöön aikaisintaan kuljetuksen aloittamista edeltävänä päivänä.

Vapaudenmenetys saa kuljetusaikoiheen kestää enintään kolme päivää.

35 §

Valitus päätöksestä, jolla asianosainen on tuomittu poissaolon vuoksi uhkasakoon ennen pääasian ratkaisemista, on tehtävä erikseen. Jos uhkasakko tuomitaan pääasian ratkaisun yhteydessä tai asianosainen jätetään uhkasakoon tuomitsematta, saa siihen tyytymätön hakea muutosta siinä ajassa ja samassa järjestyksessä kuin pääasian ratkaisuun haetaan muutosta.

14 luku

Asian käsittelystä oikeudessa

4 §

Jos asian ratkaisemisen kannalta on tärkeätä, että toisessa oikeudenkäynnissä tai muussa menettelyssä käsiteltävänä oleva kysymys ratkaistaan ensin, tai jos asian käsittelylle on muu pitkäaikainen este, tuomioistuin voi määrätä, että asian käsittelyä jatketaan vasta esteen poistuttua.

15 luku

Oikeudenkäyntiasiamiehestä

4 §

Oikeudenkäyntiasiamiehen on, jollei päämies ole häntä tuomioistuimessa asiamieheksi suullisesti valtuuttanut, esitettävä päämiehen omakätisesti allekirjoittama valtakirja. Asianajajan tai yleisen oikeusavustajan taikka asianomistajaa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 3 luvun 9 §:n nojalla edustavan syyttäjän tulee esittää valtakirja ainoastaan, jos tuomioistuin niin määrää.

16 luku

Oikeudenkäyntiväitteistä

17 luku

Todistelusta

8 a §

Todisteet on otettava vastaan pääkäsittelyssä, jollei niitä 6 luvun 8, 12 tai 17 §:n, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 6 luvun 4 tai 12 §:n taikka tämän luvun 15, 41, 48 a, 51, 56 a, 61 tai 65 §:n nojalla oteta vastaan pääkäsittelyn ulkopuolella.

8 e §

Pääkäsittelyn ulkopuolella vastaanotettu todiste on otettava vastaan uudelleen pääkäsittelyssä, jollei sen vastaanottamiselle ole estettä ja jollei 7 §:stä muuta johdu.

9 §

Asianosaisen esteetön poissaolo riita-asiasa ei estä todisteiden esittämistä. Rikosasiasa todiste voidaan ottaa vastaan vastaajan esteettömästä poissaolosta huolimatta ainoastaan, jos tuomioistuin harkitsee sen soveliaaksi.

Silloin kun todiste on otettu vastaan asianosaisen poissa ollessa, todiste on asianosaisen saapuvilla ollessa otettava vastaan uudelleen, jollei sen vastaanottamiselle ole estettä ja jollei 7 §:stä muuta johdu. Jos todistetta ei oteta vastaan uudelleen, tuomioistuimen on tehtävä siitä selko asiassa kertyneestä oikeudenkäyntiaineistosta.

11 §

Tuomioistuimessa ei saa, ellei laissa toisin säädetä, käyttää todisteena:

- 1) yksityisluontoista kertomusta, jonka joku on vireille pannut tai alkavan oikeudenkäynnin varalta kirjallisesti antanut, ellei tuomioistuin sitä erityisestä syystä salli; eikä
- 2) esitutkintapöytäkirjaan tai muulle asiakirjalle merkittyä tai muulla tavalla tallennettua lausumaa.

Jos todistajaa ei voida kuulustella pääkäsittelyssä tai pääkäsittelyn ulkopuolella, tuomioistuin voi sallia, että 1 momentin 2 koh-

dassa tarkoitettu asiakirja tai lausuma voidaan ottaa oikeudenkäynnissä huomioon.

Kiistäessään 5 luvun 14 §:ssä tarkoitettua kantajan juoksevaan velkakirjaan, vekseliin tai shekkiin perustuvan vaatimuksen vastaaja saa toimittaa tuomioistuimelle vastauksensa yhteydessä kiistämisenä todennäköisten syiden tueksi 1 momentissa tarkoitettua yksityisluontoisen kirjallisen kertomuksen.

15 §

Tuomioistuin voi päättää, että asiakirja otetaan vastaan pääkäsittelyn ulkopuolella, jos sitä ei voida esittää pääkäsittelyssä tai sen esittäminen pääkäsittelyssä todisteen merkitykseen verrattuna aiheuttaisi kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuutonta haittaa. Jos asian selvittämiseksi on erityisen tärkeää, asiaa saadaan tällöin käsitellä myös muilta osin.

16 §

Valtion varoista suoritettua korvauksen maksamisesta takaisin valtiolle on soveltuvin osin voimassa, mitä 21 luvun 13 §:ssä ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 9 luvun 1 §:ssä säädetään.

18 §

Jokaista muuta paitsi jutun asianosaista voidaan kuulustella todistajana. Rikosasiassa ei saa kuulustella todistajana asianomistajaa silloinkaan, kun hän ei käytä puhevaltaa, eikä riita-asiasa sitä, jonka hyväksi tai jota vastaan asiassa annettava tuomio tulee voimaan, niin kuin se olisi annettu oikeudenkäynnissä, jossa hän on ollut asianosaisena.

Rikosasiassa ei saa kuulustella todistajana sitä:

1) jota on syytetty samasta teosta tai teosta, jolla on välitön yhteys siihen tekoon, jota syyte koskee;

2) jolle on annettu rangaistusmääräys tai rikesakko 1 kohdassa tarkoitettua teosta; eikä

3) jonka teko esitutkintalain 43 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla on päätetty jättää saattamatta syyttäjän harkittavaksi taikka jonka teosta syyttäjä on päättänyt jättää oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 7 tai 8 §:n tai muun vastaavan lainkohdan nojalla syytteen nostamatta.

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettua, joka ei ole jutun asianosainen, halutaan kuulla tuo-

mioistuimessa, sovelletaan kutsun, poissaolon ja kuulustelun osalta soveltuvin osin niitä säännöksiä, jotka ovat voimassa asianosaisen osalta. Oikeudesta saada korvausta tuomioistuimeen saapumisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä todistajasta säädetään.

26 §

Todistajan kutsumisesta huolehtii tuomioistuin, jollei sitä 11 luvun 2 §:ssä mainitulla perusteella ole annettu asianosaisten huolehdittavaksi. Todistaja on kutsuttava tuomioistuimen asettaman sakon uhalla ja kutsu on annettava todistajalle henkilökohtaisesti tiedoksi siten kuin 11 luvun 3 ja 4 §:ssä säädetään.

26 a §

Jos kutsu todistajalle on annettava tiedoksi maan ulkopuolella, tuomioistuin huolehtii todistajan kutsumisesta. Kutsussa on ilmoitettava päivä, jona se on viimeistään annettava tiedoksi.

33 §

Todistajan kuulustelun aloittaa se asianosainen, joka on nimennyt todistajan, jollei tuomioistuin määrää toisin. Todistajan tulee oma-aloitteisesti ja tarvittaessa hänelle esitettyjen kysymysten avulla esittää kertomuksensa yhtäjaksoisesti.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun kuulustelun jälkeen todistajaa kuulustelee todistajan nimenneen asianosaisen vastapuoli. Jos vastapuoli ei ole saapuvilla tai jos tuomioistuin muusta syystä katsoo siihen olevan aiheutta, todistajan kuulustelee tuomioistuin.

Sen jälkeen tuomioistuin ja asianosaiset saavat tehdä todistajalle kysymyksiä. Todistajan nimenneelle asianosaiselle tulee varata ensimmäiseksi tilaisuus kysymysten tekemiseen.

Jos todistajaa ei ole nimennyt kumpikaan asianosainen tai jos todistaja on kummankin asianosaisen nimeämä, todistajan kuulustelun aloittaa tuomioistuin, jos tuomioistuin ei pidä sopivampana sitä, että kuulustelun aloittaa toinen asianosaisista.

Kysymyksiä, jotka sisältönsä, muotonsa tai esittämistapansa puolesta johtavat määrätynlaiseen vastaukseen, ei saa tehdä muussa kuin 2 ja 3 momentissa tarkoitetussa kuulustelussa silloin, kun pyritään selvittämään

sitä, missä määrin todistajan kertomus vastaa todellista tapahtumien kulkua. Tuomioistuimen tulee evätä ilmeisesti asiaan kuulumattomat taikka eksyttävät tai muuten sopimattomat kysymykset.

33 a §

Milloin asiassa on useita todistajia, kuulustellaan heidät kukin erikseen. Jos todistajien kertomukset ovat epäselvät tai ristiriitaiset tai jos muutoin havaitaan, että on erityisiä syitä todistajien kuulustelemiseen vastakkain, on se sallittua.

Henkilö, joka on nimetty todistajaksi, ei saa olla saapuvilla asian käsittelyssä enempää kuin hänen todistajana kuulustelemisen vaatii.

36 §

Jos todistaja jää pois ilman laillista estettä tai poistuu luvatta, todistaja tuomitaan asetettuun uhkasakkoon ja tuomioistuin voi määrätä todistajan tuotavaksi heti tuomioistuimeen, jollei asian käsittelyä päätetä jatkaa myöhemmin. Jos asian käsittelyä päätetään jatkaa toisessa istunnossa, on asetettava korkeampi uhkasakko tai, jos aiheutta on, määrättävä hänet tuotavaksi. Tuotavaksi määrätty todistaja saadaan ottaa säilöön aikaisintaan edellisenä päivänä ennen kuljetuksen aloittamista. Todistajan vapaudenmenetys tässä momentissa tarkoitetusta syystä ei kuljetusaikoihin saa kestää kolmea päivää kauemmin.

Milloin todistaja on tuotu tuomioistuimeen, asetettua uhkasakkoa ei saa tuomita.

38 §

Milloin se, joka on nimennyt todistajan, luopuu hänen kuulustelemisestaan tai sitä koskeva kysymys muuten raukeaa, ei todistajalle 36 ja 37 §:n nojalla saa tuomita uhkasakkoa eikä häntä vastaan saa käyttää pakkoaineita.

41 §

Jos todistaja ei sairauden tai muun syyn vuoksi voi saapua pääkäsittelyyn tai jos todistajan saapumisesta pääkäsittelyyn aiheutuu todisteen merkitykseen verrattuna kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuutonta haittaa, tuomioistuin voi päättää, että todistajaa kuulustellaan pääkäsittelyn ulkopuolella. Jos todistajaa ei hänen sairautensa johdosta voi-

da kuulla tuomioistuimessa, kuulustelu voidaan toimittaa hänen luonaan. Jos asian selvittämiseksi on erityisen tärkeää, asiaa saadaan tällöin käsitellä myös muilta osin.

42 §

Joka ei tyydy päätökseen, jolla todistaja poissaolosta tai muusta niskoittelusta on tuomittu uhkasakkoon tai korvausvelvolliseksi taikka määrätty pidettäväksi vankeudessa tai tuotavaksi oikeuteen taikka joka koskee todistajalle tulevaa korvausta, saa hakea muutoista valittamalla.

54 §

Päätökseen, jolla asiantuntija on tuomittu uhkasakkoon tai korvausvelvolliseksi taikka joka koskee asiantuntijalle tulevaa korvausta, saa hakea muutosta valittamalla.

56 a §

Katselmus voidaan toimittaa pääkäsittelyn ulkopuolella, jos sitä ei voida toimittaa pääkäsittelyssä tai jos sen toimittaminen pääkäsittelyssä katselmuksen merkitykseen verrattuna aiheuttaisi kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuutonta haittaa. Jos asian selvittämiseksi on erityisen tärkeää, asiaa saadaan tällöin käsitellä myös muilta osin.

61 §

Asianosaista voidaan kuulustella todistelutarkoituksessa. Sellaisessa kuulustelussa noudatetaan soveltuvien osien, mitä todistajan kuulustelusta 33 ja 41 §:ssä säädetään.

22 luku

Käräjäoikeuden pöytäkirja

4 §

Suullisen valmistelun pöytäkirjaan on 3 §:ssä säädetyn lisäksi merkittävä:

1) esitetyt vaatimukset, väitteet, myöntämiset ja kiistämiset;

2) seikat, joihin asianosaiset perustavat vaatimuksensa ja kiistämisensä, sekä vastapuolen lausunto niistä;

3) ilmoitetut todisteet ja mitä kullakin todisteella halutaan näyttää toteen; sekä

4) muut pääkäsittelyn toimittamisen kannalta tarpeelliset seikat.

23 luku

Äänestämisestä

Äänestämisestä yleensä

1 §

Jos tuomioistuimen jäsenet eivät pääse neuvottelussa ratkaisusta yksimielisyyteen, tuomioistuimessa on suoritettava äänestys.

Äänestys suoritetaan virkaikäjärjestyksessä siten, että nuorin jäsen lausuu ensin ja puheenjohtaja viimeiseksi mielipiteensä. Jos tuomioistuimen jäsen esittelee asian, hänen on kuitenkin ensin sanottava mielipiteensä.

2 §

Jos käräjäoikeudessa on lautamiehiä, puheenjohtajan on selostettava lautamiehille asiassa esiin tulleet kysymykset ja niihin soveltuvat säännökset.

Äänestettäessä lautamiehet lausuvat mielipiteensä viimeiseksi.

3 §

Mielipide on perusteltava.

Jäsenen, joka yhtyy aikaisemmin esitettyyn mielipiteeseen, on perusteltava mielipiteensä vain, jos perustelut poikkeavat aikaisemmin esitetystä.

4 §

Jos syntyy erimielisyys siitä, miten äänestys tulee toimittaa, tai siitä, mikä on äänestyksen lopputulos, siitä on äänestettävä erikseen. Tällöin noudatetaan, mitä äänestämisestä riita-asioissa säädetään.

Äänestys riita-asiaissa

5 §

Jos riita-asiaissa on esitetty useita vaatimuksia tai kuittausvaatimus, niistä jokaisesta on äänestettävä erikseen. Samoin on menettävä, jos samaa vaatimusta koskevassa asiassa on useita kysymyksiä, jotka vaikuttavat ratkaisun lopputulokseen.

Tuomioistuimen jäsenen on lausuttava jokaisesta ratkaistavasta kysymyksestä.

6 §

Äänestyksessä voittaa mielipide, jota jäsenen enemmistö on kannattanut. Äänten mennessä tasan voittaa mielipide, jota puheenjohtaja on kannattanut.

7 §

Oikeudenkäyntiä koskevasta kysymyksestä on äänestettävä erikseen.

8 §

Jos erimielisyys koskee rahaa tai muuta määräsuuruista vaatimusta ja äänestyksessä on kannatettu useampaa kuin kahta mielipidettä eikä minkään kannalla ole 6 §:ssä tarkoitettua määrää jäseniä, tulee määrältään suurimman vaatimuksen puolesta annetut äänet yhdistää sitä lähinnä olevan vaatimuksen puolesta annettuihin ääniin ja tarvittaessa jatkaa vastaavalla tavalla, kunnes löytyy mielipide, jonka mukaisesti asia on sanotun 6 §:n mukaan ratkaistava.

9 §

Jos riita-asiassa äänestetään asetettuun uhkasakkoon tai vankeuteen tuomitsemisesta, sovelletaan rikosasioiden äänestyssäännöksiä.

24 luku

Tuomioistuimen ratkaisu

1 §

Pääasian ratkaisu *riita-asiassa* on tuomio. Tuomioistuimen muu ratkaisu on päätös.

4 a §

Riita-asiassa ja asianomistajan yksin ajamassa rikosasiassa kantajalle annetaan toimituskirjana jäljennös käräjäoikeuden tuomios-
ta.

Jos käräjäoikeuden riita-asiassa antamaan tuomioon on ilmoitettu tyytymättömyyttä, tuomion jäljennöksen on oltava tyytymättömyyttä ilmoittaneen saatavana tuomioistuimen kansliassa viimeistään kolmen viikon kuluttua tuomion julistamis- tai antamispäivästä. Muutoin on jäljennöksen, mikäli mahdollista, oltava saatavana viimeistään 30 päivän kuluttua tuomion julistamis- tai antamispäivästä tuomioistuimen kansliassa.

18 §

Käräjäoikeuden tuomio laaditaan erilliseksi asiakirjaksi. Siinä on oltava:

- 1) tuomioistuimen nimi sekä tuomion antamispäivä;
- 2) asianosaisten nimet;
- 3) selostus asianosaisten vaatimuksista ja vastauksista perusteineen;

3 a) luettelo todistelutarkoituksessa kuul-
luista henkilöistä ja muista esitetyistä todis-
teista;

4) tuomiolauselma;

5) tuomion perustelut;

6) sovelletut lainkohdat ja oikeusohjeet;
sekä

7) asian ratkaisemiseen osallistuneiden jä-
senten nimet ja ilmoitus siitä, onko tuo-
miosta äänestetty. Jos tuomiosta on äänestet-
ty, tuomioon on liitettävä eri mieltä olleiden
jäsenten mielipiteet.

25 luku

**Muutoksenhaku alioikeudesta
hovioikeuteen**

16 §

Valituskirjelmään on liitettävä ne asiakir-
jat, joihin muutoksenhakija muutoksenhake-
muksessaan vetoaa.

Valituskirjelmästä ja siihen liitetyistä asia-
kirjoista on annettava myös jäljennös.

21 §

Alioikeuden kansliaan toimitetut, hovioi-
keudelle osoitetut kirjelmät ja niihin liittyvät
asiakirjat on alioikeudesta viipymättä lähe-
tettävä hovioikeuteen. Samalla on lisäksi
lähetettävä asiaa koskeva asiakirjavihko ja
äänitteet sekä jäljennös alioikeuden tuomios-
ta tai erilliseksi asiakirjaksi laaditusta pää-
töksestä. Mainitut asiakirjat lähetetään kui-
tenkin vasta sen jälkeen, kun määräaika vas-
tauksen antamiseen on päättynyt, jollei asian
kiireellisyysdestä muuta johdu.

30 luku

**Muutoksenhaku hovioikeudesta
korkeimpaan oikeuteen**

21 §

Asianosaiset saadaan kutsua suulliseen
käsittelyyn uhalla, että poissaolo ei estä asi-
an käsittelyä ja ratkaisemista. Asianosaiseen,
jonka henkilökohtaista kuulemistä korkein
oikeus pitää tarpeellisenä, on kuitenkin so-
vellettava, mitä 12 luvussa ja oikeudenkäyn-
nistä rikosasioissa annetun lain 8 luvussa on
säädetty asianosaisten velvoittamisesta saapu-
maan asian jatkokäsittelyyn. Kutsussa on

asianosaiselle annettava tieto uhasta, jolla hänen on saavuttava suulliseen käsittelyyn.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 1997.

Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Lain voimaan tullessa tuomioistuimissa vireillä olevat rikosasiat käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Kari Häkämies*

N:o 691

L a k i**rikoslain voimaanpanemisesta annetun asetuksen muuttamisesta**

Annettu Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan rikoslain voimaanpanemisesta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun asetuksen 15, 15 a—15 d ja 16—19 §, sellaisina kuin ne ovat, 15 § osittain muutettuna 25 päivänä maaliskuuta 1983 ja 23 päivänä maaliskuuta 1990 annetuilla laeilla (329/83 ja 301/90), 15 a § 12 päivänä joulukuuta 1996 annetussa laissa (1059/96), 15 b—15 d § mainitussa 23 päivänä maaliskuuta 1990 annetussa laissa, 16 § muutettuna 10 päivänä tammikuuta 1947 ja 19 päivänä huhtikuuta 1991 annetuilla laeilla (1/47 ja 698/91) sekä mainitulla 25 päivänä maaliskuuta 1983 annetulla lailla, 17 § muutettuna 16 päivänä helmikuuta 1973 ja 3 päivänä kesäkuuta 1976 annetuilla laeilla (139/73 ja 461/76), 18 § muutettuna mainituilla 16 päivänä helmikuuta 1973 ja 23 päivänä maaliskuuta 1990 annetuilla laeilla sekä 19 § mainitussa 16 päivänä helmikuuta 1973 annetussa laissa, sekä
muutetaan 14 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 24 päivänä elokuuta 1990 annetussa laissa (770/90), seuraavasti:

14 §

Virallinen syyttäjä ei kuitenkaan saa ilman asianomistajan syyttämispyyntöä nostaa syytettä aikaisemman lain voimassa ollessa tehdystä rikoksesta, josta syyttäjä tuon lain mukaan ei saanut nostaa syytettä ilman sellaista pyyntöä, vaikka uuden lain mukaan sellaista pyyntöä ei edellytetä. Asianomistajan oikeudesta peruuttaa syyttämispyyntönsä on täl-

löinkin voimassa, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 1 luvun 16 §:n 2 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1997.

Asianomistajan syyteoikeus määräytyy sen lain mukaan, joka on voimassa hänen esittäessään rangaistusvaatimuksensa.

Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Tasavallan Presidentti**MARTTI AHTISAARI**Oikeusministeri *Kari Häkämies*

N:o 692

Laki**esitutkintalain muuttamisesta**

Annettu Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetun esitutkintalain (449/87) 47 §,
muutetaan 5, 15 ja 28 §, 29 §:n 3 momentti, 31 §, 32 §:n 1 momentti, 34 § ja 43 §:n 2 momentti sekä

lisätään lakiin uusi 4 a §, 10 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, 29 §:ään uusi 4 momentti, 40 §:ään uusi 3 momentti, 42 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin uusi 43 a § seuraavasti:

Esitutkinnan toimittamisvelvollisuus

4 a §

Syyttäjä voi tutkinnanjohtajan esityksestä määrätä, ettei esitutkintaa toimiteta tai että se keskeytetään, jos hän oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 1 luvun 7 tai 8 §:n taikka muun vastaavan lainkohdan nojalla tulisi jättämään syytteen nostamatta eikä tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaadi esitutkinnan toimittamista.

5 §

Esitutkinnassa selvitetään:

1) rikos, sen teko-olosuhteet, ketkä ovat asianosaisia ja muut syytteestä päättämistä varten tarvittavat seikat,

2) rikoksella aiheutettu vahinko ja saavutettu hyöty mahdollisen takavarikon turvaamiseksi sekä

3) asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimus, jos hän oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 3 luvun 9 §:n nojalla on pyytänyt syyttäjää ajamaan hänen vaatimustaan.

Esitutkinnassa asia on valmisteltava siten, että todistelu voidaan pääkäsittelyssä ottaa vastaan yhdellä kertaa.

10 §

Syyttäjä tai tutkinnanjohtaja tekee tuomioistuimelle esityksen oikeudenkäyntiavustajan tai tukihenkilön määräämisestä asianomistajalle oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun säännösten nojalla. Viimeksi mainitun esityksen, ennen kuin ketään voidaan epäillä syylliseksi rikokseen, tekee tutkinnanjohtaja.

15 §

Poliisin on ilmoitettava sille tutkittavaksi tulleesta rikosasiasta syyttäjälle, kun jotakuta voidaan epäillä syylliseksi rikokseen. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos asia on yksinkertainen.

Poliisin on syyttäjän pyynnöstä toimitettava esitutkinta taikka lisätutkimuksia sekä noudatettava syyttäjän esitutkinnan 5 §:ssä

säädettyjen tavoitteiden turvaamiseksi antamia määräyksiä.

Edellä 12 §:ssä tarkoitetuista asianosaisen pyytämistä tutkintatoimenpiteistä päättää esitutinnan aikana, huomioon ottaen, mitä 2 momentissa säädetään, tutkinnanjohtaja. Kun asia on siirretty syyttäjälle, niistä päättää syyttäjä.

28 §

Jos todistajalla ilmeisesti on tiedossaan seikka, joka on tärkeä syyllisyyden selvittämiseksi, ja hän kieltäytyy sitä ilmaisemasta, vaikka hän olisi siihen velvollinen tai 27 §:n 2 momentin mukaan oikeutettu, todistajan kuulustelu toimitetaan tutkinnanjohtajan pyynnöstä tuomioistuimessa.

Todistajan kuulustelu voidaan toimittaa siinä käräjäoikeudessa, jossa se käy sopivasti päinsä. Todistajan kuulustelussa on soveltuvin osin voimassa, mitä todistelun vastaanottamisesta pääkäsittelyn ulkopuolella oikeudenkäymiskaaressa säädetään. Epäillyn ja hänen avustajansa tai asiamiehensä oikeudesta olla läsnä todistajaa kuulusteltaessa on voimassa, mitä 32 ja 35 §:ssä säädetään. Läsnäolo-oikeudesta päättää tuomioistuin tutkinnanjohtajaa kuultuaan.

Todistajalla on oikeus saada korvausta taloudellisesta menetyksestä sekä matka- ja toimeentulokustannuksista niiden perusteiden mukaan, joista säädetään valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista annetussa laissa (666/72). Oikeutta korvaukseen ei kuitenkaan ole, jos tuomioistuin katsoo, että todistajan kieltäytyminen on ollut ilmeisen aiheeton.

29 §

Ennen kuulustelua asianomistajalle, tämän lailliselle edustajalle ja asiamiehelle sekä todistajalle on tehtävä selkoa totuusvelvollisuudesta sekä perättömästä lausumasta säädetyistä rangaistushasta. Asianomistajalle on ennen kuulustelua ilmoitettava, milloin hänelle oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettun lain 3 luvun mukaan voidaan määrätä oikeudenkäyntiavustaja tai tukihenkilö.

Todistajalta on tiedusteltava sellaisia seikkoja, jotka lain mukaan oikeuttavat tai velvoittavat hänet kieltäytymään todistamasta. Milloin aihetta on, todistajalle on ilmoitettava, mitä 27 ja 28 §:ssä säädetään.

31 §

Asianosaisen avustajalla ja asianomistajalle määrättyllä tukihenkilöllä on oikeus olla läsnä päämiestänsä kuulusteltaessa, jollei tutkinnanjohtaja painavista rikostutkinnallisista syistä sitä kiellä.

32 §

Tutkija voi sallia asianosaisen ja hänen avustajansa tai asiamiehensä taikka asianomistajalle määrätyn tukihenkilön olla läsnä toista asianosaista tai todistajaa kuulusteltaessa, jollei siitä voi aiheutua haittaa rikoksen selvittämiseksi.

34 §

Asianosainen ja hänen avustajansa tai asiamiehensä voi kuulustelussa tutkijan luvalla esittää kuulusteltavalle kysymyksiä asian selvittämiseksi. Tutkija saa päättää, että kysymykset on esitettävä hänen välityksellään. Myös syyttäjä voi esittää kuulusteltavalle kysymyksiä. Asianosaisella, hänen avustajallaan ja asiamiehellään on muulloinkin oikeus pyytää tutkijaa kysymään kuulusteltavalta asian selvittämiseksi tarpeellisia seikkoja.

40 §

Asianomistajalle oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun 1 §:n nojalla määrättylle oikeudenkäyntiavustajalle on lähetettävä jäljennös esitutkintapöytäkirjasta.

Esitutinnan päättäminen

42 §

Ennen syyteratkaisun tekemistä syyttäjä voi kutsua asianosaisen ja hänen avustajansa tai asiamiehensä suulliseen neuvotteluun, jos se on eduksi syyteratkaisun tekemiselle tai asian käsittelylle tuomioistuimessa.

43 §

Kun on päätetty, ettei asiaa saateta syyttäjän harkittavaksi taikka ettei esitutkintaa toimiteta tai että se keskeytetään, on tästä päätöksestä viipymättä ilmoitettava asianomistajalle ja esitutkinnassa asianosaisina kuulustelluille, jollei sitä ole pidettävä tarpeettomana.

43 a §
Jos rikoksesta epäilty on alle 18-vuotias,
syyttäjän on kiireellisesti ratkaistava, nostaa-
ko hän rikoksesta syytteen. Myös syyte on
nostettava ilman viivytystä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-
kuuta 1997.

Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Kari Häkämies*

N:o 693

Laki**pakkokeinolain muuttamisesta**

Annettu Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetun pakkokeinolain (450/87) 1 luvun 22 § ja 2 luvun 9 §:n 3 momentti sekä
muutetaan 1 luvun 9—11 §, 15 §:n 1 momentti, 21, 23 ja 24 § sekä 27 §:n 3 momentti, 2 luvun 3 §, 6 §:n 2 ja 3 momentti, 7 § ja 9 §:n 2 momentti, 3 luvun 2 §:n 2 momentti sekä 4 luvun 11 §:n 2 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 9 § osittain muutettuna 21 päivänä huhtikuuta 1995 annetulla lailla (582/95), 21 § ja 27 §:n 3 momentti 27 päivänä huhtikuuta 1990 annetussa laissa (361/90), seuraavasti:

1 luku

**Kiinniottaminen, pidättäminen
ja vangitseminen**

9 §

Vangitsemisesta päättävä viranomainen

Vangitsemisesta päättää se tuomioistuin, joka on syyteasiassa toimivaltainen. Ennen syytteen nostamista pidätetyn vangitsemisesta saa päättää myös kiinniottamispaikkakunnan tai pidätetyn säilyttämispaikkakunnan yleinen alioikeus ja kiireellisessä tapauksessa muukin alioikeus sen mukaan kuin oikeusministeriö tarkemmin määrää, ei kuitenkaan valtiopetosta ja maanpetosta koskevilla asioissa.

Vangitsemista koskevaa asiaa käsiteltäessä käräjäoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja. Istunto voidaan pitää myös muuna aikana ja muussa paikassa kuin yleisen alioikeuden istunnosta säädetään.

10 §

Vangitsemisvaatimuksen tekijä

Esitutinnan aikana vangitsemisvaatimuksen tekee pidättämiseen oikeutettu virka-

mies. Ennen vaatimuksen tekemistä siitä on ilmoitettava syyttäjälle, joka voi ottaa päätettäväkseen kysymyksen vangitsemisvaatimuksen tekemisestä. Kun asia esitutinnan päätyttyä on siirretty syyttäjälle, vangitsemisvaatimuksen tekemisestä päättää syyttäjä. Tuomioistuin ei saa omasta aloitteestaan määrätä rikosasian vastaajaa vangittavaksi.

11 §

*Ilmoitus vangitsemisvaatimuksesta
pidätetylle*

Vangitsemisvaatimuksesta on viipymättä ilmoitettava pidätetylle ja hänen avustajalleen.

15 §

*Läsnäolo vangitsemisvaatimusta
käsiteltäessä*

Vangitsemisvaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä virkamiehen on oltava läsnä vaatimusta käsiteltäessä.

21 §

*Määräjän asettaminen syytteen nostamista
varten*

Kun tuomioistuin, joka tulee käsittelemään

syytteen, päättää läsnä olevan epäillyn vangitsemisesta, sen on, jollei syytettä jo ole nostettu, asetettava määräaika, jonka kuluessa syyte on nostettava. Kun 20 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on saapunut tuomioistuimeen, sen on viipymättä määrättävä aika syytteen nostamiselle. Aikaa syytteen nostamiselle ei saa määrätä pidemmäksi kuin on välttämättöntä esitutkinnan päättämiseksi ja syytteen valmistelemiseksi.

Jos syytteen nostamiselle määrätty aika osoittautuu liian lyhyeksi, tuomioistuin voi syyttäjän mainitun ajan kuluessa tekemästä pyynnöstä pidentää määräaika. Vangitulle ja hänen avustajalleen on varattava tilaisuus tulla kuulluksi pyynnöstä. Vangittu on tuotava tuomioistuimeen, jos hän haluaa tulla henkilökohtaisesti kuulluksi.

Jos syyte on määrätty nostettavaksi myöhemmin kuin kahden viikon kuluessa, tuomioistuimen on, kunnes syyte on nostettu, otettava vangitsemisasiä käsiteltäväksi vähintään kahden viikon välein. Vangitulle ja hänen avustajalleen on varattava tilaisuus tulla kuulluksi käsittelyssä. Vangittu on tuotava tuomioistuimeen, jos hän haluaa tulla henkilökohtaisesti kuulluksi.

23 §

Vangittuna pitäminen pääkäsittelyn peruuttamisen ja lykkäämisen yhteydessä

Kun tuomioistuin peruuttaa tai lykkää pääkäsittelyn asiassa, jossa vastaaja on vangittuna, sen on samalla tutkittava, onko syytä pitää hänet edelleen vangittuna.

24 §

Vangitun päästäminen vapaaksi

Tuomioistuimen on pidättämiseen oikeutetun virkamiehen esityksestä tai omasta aloitteestaan määrättävä vangittu päästettäväksi vapaaksi heti, kun edellytyksiä vangittuna pitämiseen ei enää ole. Vangittu on määrättävä päästettäväksi vapaaksi myös, jos syytettä ei ole nostettu sille määrättyssä ajassa eikä sen kuluessa ole pyydetty määrääjän pidentämistä. Vangittua ja hänen avustajaansa ei tarvitse kutsua asian käsittelyyn.

27 §

Muutoksenhaku

Syytteen nostamiselle määrättyä aikaa ja määrääjän pidentämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

2 luku

Matkustuskielto

3 §

Matkustuskiellosta päättävä viranomainen

Esitutkinnan aikana matkustuskieltoa koskevasta asiasta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Ennen päätöksen tekemistä siitä on ilmoitettava syyttäjälle, joka voi ottaa päätettäväkseen kysymyksen matkustuskiellosta. Kun asia esitutkinnan päätyttyä on siirretty syyttäjälle, matkustuskieltoa koskevasta asiasta päättää syyttäjä. Vangitsemisvaatimusta käsiteltäessä sekä 6 §:n 2 momentissa mainitussa tapauksessa siitä päättää tuomioistuin. Jos tuomioistuin on vangitsemisvaatimusta käsitellessään määrännyt epäillyn vangitsemisen sijasta matkustuskieltoon, se päättää tätä matkustuskieltoa koskevasta asiasta myös ennen syytteen nostamista.

Syytteen nostamisen jälkeen matkustuskieltoa koskevasta asiasta päättää tuomioistuin. Tuomioistuin saa tällöin määrätä syytetyt matkustuskieltoon vain syyttäjän vaatimuksesta. Milloin on vaadittu syytetyt vangitsemista, tuomioistuin saa omasta aloitteestaan määrätä hänet vangitsemisen sijasta matkustuskieltoon.

6 §

Matkustuskiellon kumoaminen

Milloin matkustuskiellon on määrännyt pidättämiseen oikeutettu virkamies, tuomioistuin saa jo ennen syytteen nostamista matkustuskieltoon määrätyn vaatimuksesta kumota kiellon tai 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun määräyksen kokonaan tai osittain.

Matkustuskielto on kumottava, jollei syytettä nosteta 60 päivän kuluessa kiellon määräämisestä. Tuomioistuin saa virkamiehen

edellä tarkoitettuna määräaikana tekemästä pyynnöstä pidentää tätä aikaa.

7 §

Matkustuskiellon voimassaolo

Ennen syytteen nostamista määrätty matkustuskielto on voimassa pääkäsittelyyn asti, jollei sitä ole määrätty päättymään aikaisemmin tai sitä aikaisemmin erikseen kumota.

Kun tuomioistuin peruuttaa tai lykkää pääkäsittelyn asiassa, jossa vastaaja on matkustuskiellossa, sen on määrättävä, onko matkustuskielto pidettävä voimassa.

Ratkaistessaan syyteasian tuomioistuin saa määrätä vastaajan matkustuskieltoon tai hänelle määrätyn matkustuskiellon pidettäväksi edelleen voimassa vain, jos hänet tuomitaan ehdottomaan vankeusrangaistukseen. Vapaina oleva vastaaja saadaan määrätä matkustuskieltoon vain syyttäjän vaatimuksesta. Tuomioistuin saa omasta aloitteestaan määrätä vangitun tai vangittavaksi vaaditun vangitsemisen sijasta matkustuskieltoon. Matkustuskielto on tällöin voimassa, kunnes rangaistuksen täytäntöönpano alkaa tai ylempi tuomioistuin toisin määrää.

9 §

Täydentäviä säännöksiä

Edellä 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun tilapäisen poistumisluvan antamista koskeva asia saadaan käsitellä käräjäoikeuden kansliassa. Ennen luvan antamista on kuultava syyttäjää.

Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

3 luku

Hukkaamiskielto ja vakuustakavarikko

2 §

Hukkaamiskiellosta ja vakuustakavarikosta päättäminen

Ennen syytteen vireilletuloa vaatimuksen omaisuuden panemisesta hukkaamiskieltoon tai vakuustakavarikkoon voi tehdä tutkinnanjohtaja tai syyttäjä. Syytteen vireille tultua vaatimuksen voi tehdä syyttäjä ja itselleen tulevan korvauksen maksamisen turvaamiseksi asianomistaja.

4 luku

Takavarikko

11 §

Takavarikon kumoaminen

Takavarikko on kumottava myös, jollei syytettä sen aiheuttaneesta rikoksesta nosteta neljässä kuukaudessa esineen takavarikoimisesta. Tuomioistuin saa pidättämiseen oikeutetun virkamiehen edellä tarkoitettuna määräaikana tekemästä pyynnöstä pidentää tätä aikaa korkeintaan neljäksi kuukaudeksi kerrallaan.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 1997.

Oikeusministeri *Kari Häkämies*

N:o 694

L a k i

sotilaskurinpitolain 24 §:n muuttamisesta

Annettu Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 25 päivänä maaliskuuta 1983 annetun sotilaskurinpitolain (331/83) 24 §, sel-
laisena kuin se on 12 päivänä huhtikuuta 1991 annetussa laissa (652/91), seuraavasti:

24 §
Syytteen nostamiselle määrättävästä ajasta
silloin, kun vastaaja on vangittuna, säädetään
pakkokeinolaissa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-
kuuta 1997.

Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Kari Häkämies*

N:o 695

L a k i

sotilasoikeudenkäyntilain 4 §:n muuttamisesta

Annettu Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 25 päivänä maaliskuuta 1983 annetun sotilasoikeudenkäyntilain (326/83) 4 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 11 päivänä maaliskuuta 1997 annetulla lailla (202/97), uusi 3 momentti seuraavasti:

4 §

Sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävästä rikoksesta syyttäjän on nostettava syyte, vaikka asianomistaja ei olisikaan esittänyt syyttämispyyntöä. Sotilasoikeudenkäyntiasiana käsiteltävästä rikoksesta syyttäjä ei

myöskään saa jättää syytettä nostamatta oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 1 luvun 7 §:ssä säädetyillä perusteilla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 1997.

Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Kari Häkämies*

N:o 696

L a k i

ulosottolain 3 luvun 23 §:n muuttamisesta

Annettu Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 3 päivänä joulukuuta 1895 annetun ulosottolain 3 luvun 23 §, sellaisena kuin se on muutettuna 22 päivänä heinäkuuta 1991 ja 1 päivänä marraskuuta 1996 annetuilla laeilla (1055/91 ja 792/96), seuraavasti:

3 luku

Yleisiä säännöksiä tuomioiden ja päätösten täytäntöönpanosta

23 §

Täytäntöönpano riita- ja rikosasiassa tapahtuu käräjäoikeuden tuomion jäljennöksen tai pöytäkirjan jäljennöksen nojalla.

Jos tuomion täytäntöönpanoa muussa kuin 1 momentissa mainitussa tapauksessa pyy-

detään jäljennöksen nojalla, ulosottomies voi vastaajaa tarvittaessa sopivalla tavalla kuulutuaan päättää täytäntöönpanosta jäljennöksen nojalla.

Jäljennöksen, jota tässä pykälässä tarkoitetaan, pitää olla tuomion antaneen viranomaisen luona tähän tehtävään määrätyn virkamiehen oikeaksi todistama.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokuuta 1997.

Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Kari Häkämies*

N:o 697

L a k i

**valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista annetun lain
16 §:n muuttamisesta**

Annettu Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista 15 päivänä syyskuuta 1972 annetun lain (666/72) 16 § seuraavasti:

16 §
Vastaajan velvoittamisesta suorittamaan
valtiolle sen varoista tämän lain nojalla mak-
settavaksi määrätty korvaus säädetään oikeu-
denkäynnistä rikosasioissa annetun lain
(689/1997) 9 luvun 1 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-
kuuta 1997.

Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Kari Häkämies*

N:o 698

Laki**rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 6 ja 8 §:n muuttamisesta**

Annettu Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rangaistusmääräysmenettelystä 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetun lain (692/93) 6 §:n 1 momentti ja 8 §:n 2 ja 3 momentti seuraavasti:

6 §

Rangaistusvaatimus on annettava tiedoksi epäillylle heti esitutinnan päätyttyä tai, jollei se ole mahdollista, mahdollisimman pian sen jälkeen siten kuin oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa säädetään tiedoksiannosta rikosasioissa.

8 §

Rangaistusvaatimus on vastustamista kos-

kevine merkintöineen annettava takaisin vaatimusta vastustaneelle. Syyttäjä saattaa rangaistusvaatimuksen, jota on vastustettu, käräjäoikeuden käsiteltäväksi noudattaen, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 5 luvussa säädetään.

Asian tuomioistuinkäsittelyssä on noudatettava yleistä rikosasiain oikeudenkäyntijärjestystä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1997.

Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Tasavallan Presidentti**MARTTI AHTISAARI**Oikeusministeri *Kari Häkämies*

N:o 699

L a k i

rikesakkolain 8 §:n muuttamisesta

Annettu Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä tammikuuta 1983 annetun rikesakkolain (66/83) 8 §, sellaisena kuin se on 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetussa laissa (1063/91), seuraavasti:

8 §
Rikesakkomääräys annetaan rikkojalle tiedoksi heti tai, jollei se ole mahdollista, siten kuin oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa säädetään tiedoksiannosta rikosasioissa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1997.

Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Kari Häkämies*

N:o 700

Laki

**työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain
24 §:n muuttamisesta**

Annettu Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 16 päivänä helmikuuta 1973 työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain (131/73) 24 §:n 2 momentti seuraavasti:

24 §

— — — — —
Työsuojeluviranomaiselle tai sen määräämälle on varattava tilaisuus olla läsnä ja tulla kuulluksi käsiteltäessä esitutkinnassa ja tuomioistuimessa työrikosta koskevaa asiaa

sekä esittää siinä kysymyksiä asianosaisille ja todistajille.

—
Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 1997.

Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Kari Häkämies*

N:o 701

Laki

maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Annettu Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maksuttomasta oikeudenkäynnistä 2 päivänä helmikuuta 1973 annetun lain (87/73) 17 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 19 päivänä huhtikuuta 1991 annetussa laissa (710/91), seuraavasti:

17 §

Milloin tuomioistuin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 4 luvun 8 tai 9 §:noilla siirtää rikosasian toiseen tuomioistuimeen tai ylempi tuomioistuin saman luvun 10 §:n nojalla siirtää sen tutkitavaksi saatetun rikosasian sellaiseen alem-

paan tuomioistuimeen, joka ei ole sitä aikaisemmin käsitellyt, päättyy kuitenkin siinä asiassa oikeudenkäyntiavustajalle annettu määräys, jollei siirtävä tuomioistuin toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokuuta 1997.

Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Kari Häkämies*

N:o 702

Maa- ja metsätalousministeriön ilmoitus eräistä päätöksistä

Annettu Helsingissä 7 päivänä heinäkuuta 1997

Maa- ja metsätalousministeriö ilmoittaa Suomen säädöskokoelmasta 17 päivänä lokakuuta 1980 annetun asetuksen (696/1980) 2 b §:n nojalla, sellaisena kuin se on 22 päivänä joulukuuta 1993 annetussa asetuksessa (1364/1993):

Maa- ja metsätalousministeriö on kotieläinjalostuslain (794/1993) ja hevostalouslain (796/1993) nojalla antanut seuraavat päätökset:

Päätöksen nimike	MMM:n määräys- kokoelman n:o	antopäivä	voimaan- tulopäivä
MMMp kotieläinten jalostusaineuksen maahan- tuonnissa annettavasta selvityksestä	98/97	7.7.1997	1.8.1997
MMMp hevosten jalostusaineuksen maahan- tuonnissa annettavasta selvityksestä	99/97	7.7.1997	1.8.1997
MMMp eläinten keinollisen lisäämisen har- joittamisen edellytyksistä annetun MMMp:n muuttamisesta	100/97	7.7.1997	1.8.1997

Edellä mainitut päätökset on julkaistu maa- ja metsätalousministeriön määräyskokoelmassa. Päätökset ovat saatavissa maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta, osoite Liisankatu 8, PL 250, 00171 Helsinki, puh. (09) 134 211.

Helsingissä 7 päivänä heinäkuuta 1997

Maa- ja metsätalousministeri *Kalevi Hemilä*

Ylitarkastaja Tauno Junttila

N:o 703

**Maa- ja metsätalousministeriön ilmoitus
eräistä päätöksistä**

Annettu Helsingissä 7 päivänä heinäkuuta 1997

Maa- ja metsätalousministeriö ilmoittaa Suomen säädöskokoelmasta 17 päivänä lokakuuta 1980 annetun asetuksen (696/1980) 2 b §:n nojalla, sellaisena kuin se on 22 päivänä joulukuuta 1993 annetussa asetuksessa (1364/1993):

Maa- ja metsätalousministeriö on antanut seuraavan päätöksen:

Päätöksen nimike	MMM:n määräys- kokoelman n:o	antopäivä	voimaan- tulopäivä
MMMp siitosmunien ja siipikarjan poikasten tuotantoa ja kaupan pitämistä koskevista sää- nöistä	105/97	7.7.1997	1.8.1997

Edellä mainittu päätös on julkaistu maa- ja metsätalousministeriön määräyskokoelmassa. Päätös on saatavissa maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta, osoite Liisanka-
tu 8, PL 250, 00171 Helsinki, puh. (09) 134 211.

Helsingissä 7 päivänä heinäkuuta 1997

Maa- ja metsätalousministeri *Kalevi Hemilä*

Ylitarkastaja Mikko Lassila

N:o 704

Maa- ja metsätalousministeriön ilmoitus eräistä ministeriön päätöksistä

Annettu Helsingissä 10 päivänä heinäkuuta 1997

Maa- ja metsätalousministeriö ilmoittaa Suomen säädöskokoelmasta 17 päivänä lokakuuta 1980 annetun asetuksen (696/1980) 2 b §:n nojalla, sellaisena kuin se on 22 päivänä joulukuuta 1993 annetussa asetuksessa (1364/1993):

Maa- ja metsätalousministeriö on antanut seuraavat päätökset:

Päätöksen nimi	n:o	antopäivä	voimaan- tulopäivä
MMMp eläinten teurastamiselle asetettavat eläinsuojeluvaatimukset ¹⁾	23/EEO/1997	9.7.1997	1.8.1997
MMMp strutsieläinten pidolle asetettavat eläinsuojeluvaatimukset ²⁾	22/EEO/1997	9.7.1997	1.10.1997

Edellä mainitut päätökset on julkaistu maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston määräyskokoelmassa. Päätökset on saatavissa maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosastosta, osoite Kluuvikatu 4 A, 00100 Helsinki, puhelin (09) 1601.

Helsingissä 10 päivänä heinäkuuta 1997

Osastopäällikkö *Saara Reinius*

Hallitusneuvos Kristiina Pajala

¹⁾ Neuvoston direktiivi 93/119/EY, EYVL N:o L 340, 31.12.1993, s. 21, neuvoston päätös 88/306/ETY, EYVL N:o L 137, 16.5.1988, s. 25

²⁾ Neuvoston päätös 78/923/ETY, EYVL N:o L 323, 17.11.1978, s. 12, neuvoston päätös 92/583/ETY, EYVL N:o L 395, 31.12.1992, s. 1